

Colección «Pa de Casa»

7

LES CANÇONS DE LA NOSTRA GENT

Josep Galán Castañ

LES CANÇONS DE LA NOSTRA GENT

Josep Galán Castañ

**GOBIERNO
DE ARAGÓN**

Departamento de Cultura
y Educación.

**GOBIERNO DE
ARAGÓN**

Josep Galán Castañ

Colección «Pa de casa», 7

LES CANÇONS DE LA NOSTRA GENT

FICHA CATALOGRAFICA

Les cançons de la nostra gerit / [recopiladas por]
Josep Galán Castañ. — [Zaragoza]: Departamento
de Cultura y Educación, D. L. 1993

182 pp.; 19 cm. — (Pa de casa; 7)

I.S.B.N.: 84-7753-397-0

1. Canciones populares-La Franja-Antologías. I.
Galán Castañ, Josep, comp.

398.8 (460.222 La Franja) (082.2)
784.4 (460.222 La Franja) (082.2)

Dedicat, des del record, a José Orús Lapeña

Edita: Diputación General de Aragón
Departamento de Cultura

© Josep Galán Castañ

Coordinación y maquetación:
José Luis Acín Fanlo
Chusé Aragüés

I.S.B.N.:84-7753-397-0
Depósito legal: Z. 1.676 — 1993

Imprime: Coop. de Artes Gráficas
LIBRERIA GENERAL
Pedro Cérbuna, 23
50009 Zaragoza

INDEX

Notes de l'autor	9
Relació de mots que no figuren al Diccionari Alcover-Moll	13
Cançons de bres	17
Cançons d'entreteniment infantil	23
Cançons d'infants	33
Cançons màgiques	38
Cançons de dret infantil	44
Cançons de ball redó infantil	45
Cançons de jocs	50
Cançonetes per enquetar	57
Mimologismes	64
Cançons infantils de diada	65
Cançons de Carnestoltes	67
Cançons de Quaresma	71
Cançons de Caramello	73
Cançons d'aplec	75
Cançons de ronda	78
Cançons d'Advent i Nadal	81
Cançons de dansa	85
Cançons de caçador	113
Cançons de sembrar	117
Cançons de veremar	121
Cançons de collir olives	122
Cançons de fenyà	123
Cançons de filadora	124

Cançons de cosir	126
Cançons d'encantament	133
Cançons improvisades	136
Cançons de vetllada	155
Cançons de ballar coques	161
Cançons d'onomàstica	163
Endevinalles	174
Embarbussaments	179

NOTES DE L'AUTOR

L'any 1985 donava per acabat el present treball i, tal com vaig fer en ser editat el refranyer fragatí, vull deixar clar que el verdader merit pertany a aquells que han sabut conservar fidelment una tradició oral —una altra— que perillava. El meu únic mèrit ha consistit en recollir tot aquest material i en sistematitzar-lo. Penso que, entre tots, hem rescatat una part molt important del nostre folklore. Entre tots.

Aquest Cançoner té més objectius que l'evident d'impedir la seu desaparició. Vol contribuir a ampliar l'horitzó cultural dels conciutadans. Encara que les fonts d'informació hagin estat els veïns de la vila, cal fer saber que les arrels d'aquest folklore venen de molt més lluny, en el temps i en l'espai. La immensa majoria de les cançonetes les podeu trobar, amb lleus variants, per tota La Franja, València, Catalunya, Mallorca o Sud de França. Algunes d'elles les van portar els primers repobladors, allà pel segle XII i seguint la línia de l'Ebre les van dur fins a Tortosa, Castelló, València i Alacant. D'altres les hem a, après al llarg de centenars d'anys, en entrar en contacte amb les diverses comarques de Catalunya, on el noranta per cent dels fragatins anaven a veremar, a collir l'oliva, a segar o a la garrofa.

Culturalment, l'eix Fraga-Garrigues-Lleida-Tarragona sempre ha funcionat.

La relació de cançons no és exhaustiva i, amb tota certesa, en sorgiran més en el moment de l'aparició dels primers exemplars. Per altra banda, com és típic de la transmissió oral, existeixen variants dins de la mateixa ciutat. La major part de les cançons són conegeudes de molta gent encara que jo indiqui només el nom d'una persona. A moltes d'elles he fet constar el lloc —indirectament— on són constatades, citant la seva localització en el llibre Folklore de Catalunya —Cançoner— de Joan Amades, Editorial Selecta, S. A., Barcelona, 1982, llibre imprescindible per a tots aquells que estiguin interessats pel tema. No obstant això, moltes de les cançons on no hi hem anotat cita, també són conegeudes per tot arreu. En realitat, només una mínima part son originals de Fraga.

La classificació l'he feta basant-me en el llibre d'Amades, per la qual cosa, d'alguna manera hem tornat a resituar la cançó en el lloc original, normalment oblidat.

Voldria remarcar, així mateix, que aquest Cançoner representa un impuls important per al folklore del nostre poble, de la nostra gent, ja que es canta en la pròpia llengua. La major part de les cançonetes no musicades, especialment les de 4 versets, eren cantades, a ritme de jota, a tavernes, llares, reunions o festes de tot tipus. Això en contrast amb les cançons de jota "oficial", és a dir, aquelles que eren cantades per un cos de Rondalla en ocasions determinades, que sempre es cantaven en castellà.

Pel que fa a la *grafía*, s'han respectat molts dels localismes dins de la lletra de les cançons, però seguint una exticta normativa en la lletra dels comentaris i notes. En tot cas, he seguit les orientacions del Dr. Artur Quintana, bon coneixedor de la cultura, llengua i folklore de La Franja d'Aragó.

Finalment, espero que serveixi com un vehicle més de normalització de la nostra llengua, que sigui ben rebuda i amb afecte per la gent, ja que amb afecte s'hi ha treballat. De qualsevol manera, perderia molt sentit aquesta obra si

no servís per a animar la gent de la comarca i la gent de tota la Franja en el projecte de recuperar el nostre folklore esmorteït. Si serveix per això, haurem donat una altra passa important de cara a la normalització i potenciació de la cultura, pròpia, per les quals tots lluirem.

Fraga, 2 d'octubre de 1988

**Relació de mots que no figuren al
Diccionari Alcover-Moll**

Arrobalsar: Gronxar.

Bajoca: Penis.

Binogues: Minoves.

Bocatoves: Es diu de les dones que tenen massa afecció
pels homes.

Bufarrina: Nom d'un joc de nens que consisteix en bufar-se
a la cara uns contra altres esforçadament.

Bugarrot: Bugot, abegot.

Caramello: Antic costum perdut. (Veure CANÇONS DE
CARAMELLO).

Catílon: Mont desconegut que només apareix en l'esmentada
cançó.

Catxutxa: Abeceroles.

Cegonyer: Nom de la Rambla o Passeig més popular de la
vila. Testimoniat des de fa molts segles, pareix procedir
de "cigonya", a causa d'un suposat niu de cigonyes
antigament existent a la dita Rambla.

Coques: Nom d'un antic i tradicional ball. (VEURE: CANÇONS
DE BALLAR COQUES).

Cus-cus: Nom onomatopèic.

Embotir-se: Ficar-se dins d'algun lloc.

Farandoles: Romanços, afalacs.

Fe-fet: Cigala.

Figall: Figa petita, seca i badada de qualitat inferior.

Fundar-se (una tronada): Aparèixer els primers núvols d'una tronada.

Furràs: Mot només utilitzat en aquesta endevinalla, identificat amb la pala de traure el pa, el significat del qual, si alguna vegada ha existit a la vila, s'ha perdut.

Merda de gut: Joc de paraules obligat per la rima, sense significat en el segon mot.

Manderola: Banderola, o sigui, persona que va d'un lloc a l'altre sense fer una feina concreta. Es un diminutiu de bandera (IV, Alcover-Moll).

Manoquilla: A la sombra d'unes molles: Forma humorística de dir a una noia que és petita.

Mont: L'Alcover-Moll el califica d'arcaïsme. El mont és la terra de conreu en oposició a la d'horta.

Mostí: Mastí.

Mullarero: Prèssec. El DCVB recull aquest mot sota la forma de "mollarer".

Panadó: Coca típica que, a més dels ingredients corrents, inclou, principalment, carabassa del "conde" i pinyons. Es menja per Setmana Santa.

Pom de la mà: Palmell.

Primentó: Vulva.

Puput: Vulva.

Quis-quís: Penis.

Sancarró: Mot aplicat a persones o animals lents i feixucs.

Sollarca: Xurriaca.

Tarumba: Vulva.

Tello: Joc de tella.

Tovanyol: Mot només utilitzat en aquesta cançó i de significat obscur.

Trompitxó: Trompitxo.

Tombar una palmadeta: Donar una palmadeta, picar a la mà.

Xorrovit: Xorvit, cuereta.

ANNEX

Vull donar, les gràcies a totes aquelles persones que m'han ajudat i que, en realitat, són les que tenen el mèrit de que esta obra ixca a la llum. En primer lloc,

—A ma família: Maria Castañ Costa, ma mare.

Antonieta Castañ Costa, ma padrina.

Josepet Castañ Costa, mon tio.

Dolores Costa Corbella, ma jaia.

—A la família Sorolla-Soro, especialment.

—A la família Ríos-Casas.

—A la so Salvador la Gallona i demés veïns del carrer.

—A la so Maria Vidal Vidal i al seu home, lo so Xonet.

—Al so Faure, el canyissaire i a tota la seua família.

—A la so Maria Sisó Achón.

—A la família Vilar-Alcaine.

—A la família Gallinat —Paco i Marieta—.

—Al so Castañ, l'Andalús.

—A la família Orús-Lapeña.

—A la so Agostina Gallinat.

—Al so Navarro.

—Al so Salvador Arellano, lo Penosso.

—A la so Antònia Alcaine.

—A la so Pepeta Villas Román.

—Al so Francisco Vilar.
—A la so Salvadora la Castaña.
—Al so Rosso.
—Al so Suno.
—Al so Portumeu, lo Menaixo.
—A Francisco Aribau, "Perico".
—Al so Tono.
—Al so Mateu Teixidor.
—A Cels Gomis.

...i a quantes persones, d'una manera o altra, van col.
laborar en est cançoner.

Gràcies a tots.

CANÇONS DE BRES

Estes cançonetes ixen de la necessitat de tota mare de bressar cantant. Normalment són breus i es canten al ritme del cos de la mare, en balancejar-se ella o en arrobalsar el bres.

La forma més estesa en català és "fer non-non" o "fer no-no", que procedeix del llatí —l'hora nona o hora d'anar a dormir—.

Amb moltes variants, són cantades per tot arreu.

1

Son, soneta,
vine a la voreta,
quan la soneta vindrà
Josepet (el xiuet/la xiqueta)... dormirà.

Cantada per ma mare, Maria Castañ, M.^a la Manota.

2

Son, soneta, vine astí
a la voreta del coixí;
quan la soneta vindrà
lo xiuet/la xiqueta (ja) dormirà.

Cantada per ma mare, Maria Castañ, M.^a la Manota.

3

Lo nostre xiquet é molt majo,
quan lo mires a la llum,
pareix una mançaneta
collideta al mes de juny.

Cantada per ma mare, Maria Castañ, M.^a la Manota.

4

Lo nostre xiquet é molt majo,
lego l'haurem de casar,
si no en té prou en la torre,
l'in uarem tot lo secà.

Sentida al so Salvadoret Rios.

A voltes, les mares fan enfadar els nens, canviant el final:

5

Lo nostre xiquet é molt majo,
quan lo miren a les foques,
pareix una mançaneta,
...tota cagada de mosques!

Sentida a ma mare, Maria Castañ, M.^a la Manota.

6

Lo nostre xiquet é molt majo,
com a n'ell no ne n'hi ha cap,
té un forat a la camisa
...i se li veu lo cul cagat!

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

7

La mare de Déu plorava
perquè no'n tenia pa,
los àngels l'aconsolaven:
també, que no es florira!

Sentida cantar a la so Maria Vidal Vidal.

8

La mare de Déu plorava,
embolicada en un llançol,
los àngels l'aconsolaven
...a cop de tronxo de coll!

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

9

Santa Mònica preciosa,
mare de Sant Agostí,
la meua ànima m'encomana
que me'n vaja a dormir.

Sentida a la so Maria Sisó Achón.

10

Variant de l'anterior, amb fons de sàtira social.

Santa Monica preciosa,
mare de Sant Agostí,
los pobres planten la vinya
i els rics se foten lo vi.

Sentida al so Salvador Arellano, lo so Penosso.

Santa Anna beneita
tot ho mereixe,
teniu una filla
que é mare de Déu;
si la voleu veure
a l'altar major,
que cura les llagues
a Nostro Senyor.

Sentida cantar a la so Maria Casas.

An eix llit que m'hai gitat
set angelets hai trobat:
tres als peus,
quatre al cap;
la Verge Maria
al meu costat,
me diu que dorma,
me diu que reposa,
i que no tinga por
a cap mala cosa.
Si la mala cosa me ve a despertar,
la Verge Maria m'ha de salvar.

Sentida cantar a la so Maria Sisó Achón.

Les figues verdes

Tantarantan, que les figues són verdes,
tantarantan, que ja maduraran.
Si no maduren en esta setmana
maduraran la setmana dentrant.

—
Tantarantan, tarantan, tarantena,
mira el que llevo jo a la esquena;
Què li'n darem al noiет de la mare?
Què li'n darem que li sàpiga bò?
Panses i figues i nous i olives,
i una copeta de mel i matò;
mel i matò que li'n sabrà molt bò.
Què li'n darem...

Sentida cantar a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

NOTES CANÇONS DE BRES

- 1 Folklore de Catalunya, de Joan Amades, pág. 4.
- 2 Folklore de Catalunya, de Joan Amades, pág. 18.
- 3 Folklore de Catalunya, de Joan Amades, pág. 850.
- 3, 4, 5, 6 L'encomençament — "lo nostre xiquet..." — pot ser substituït pel nom del nen.
- 7 Folklore de Catalunya, de J. Amades, núm. 9.
- 8 Invocar la Verge Maria, els angelets o algun sant, era una manera de tranquilitzar la canalla.
- 11 J. Amades la té registrada amb el número 71, però li afegeix alguns versets:

On l'haveu posada?
a l'altar mitjà
que cura les llagues
a Sant Sebastià.
On l'haveu posada?
a l'altar més xic,
que cura les llagues
de Déu Jesucrist.

II

CANÇONS D'ENTRETENIMENT INFANTILS

Complement de les cançons de bres, les mares, dides, jaies... etc., les empren per tal d'entretenir-los i de fer-los jugar.

Les cançonetes següents servien per conèixer els noms dels dits, contar-los, jugar amb ells, jugar amb ditets i manetes, amb manetes soles... etc.

Per a ensenyantar els ditets als xiquets. Es comença pel dit gros.

14

Est é el pare,
est é la mare,
est fa les sopes,
eix se les mengue
i eix fa: jgaling, galong, galing, galong!

De coneixement general.

15

Per a contar els dits de les dues mans.

Uni,
doli,
teli,
catoli,
quili,
quiló,
conta-les bé,
que les dotze són.

Sentida a ma tia Antonieta Castañ.

16

Variant de l'anterior.

Una,
dela,
trela,
catrella,
suvaca,
la vaca,
mira,
miró
gira, gira,
de cantó.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

17

Colometa,
colometa,
piu, piu,
xorrovit,
...ja ha fugit!!!

El nen, solet o agarrant-li la mà, amb el ditet d'una mà va tocant al mig del pom de l'altre. Finalment, eixeca els braços fent com que la colometa fugeix. Tot a ritme de xantet.

Sentida a la meua mare, Maria Castañ. Maria la Manota.

Per fer cossigolletes:

18

Pon, titeta, pon

Pon, titeta, pon,
pon un coco, pon un coco,
pon, titeta, pon,
pon un coco, pon un ou.

Sentida a ma mare, Maria Castañ, M.^a la Manota.

19

Ralet, Ralet

Ralet, ralet,
paga dineret.

La mare li passa el dit, planet, pel pom de la mà, donant voltetes, i quan diu "paga dineret!!!" li tomba una palmadeta.

Sentida a ma mare Maria Castañ, M.^a la Manota.

20

Per fer picar manetes.

The musical notation consists of two staves. The first staff is in common time (indicated by a 'C') and has lyrics: "To le una ne tó que mi pe tó tó tó tó ca &". The second staff is in common time and has lyrics: "bé que mi ca pa pa". The music includes various note heads and rests.

Toca manetes
que són petitetes,
tòcales bé,
que són de paper.

A camins s'afegeix:

"Si no les vols tocar,
lo gat se morirà".

Sentida a ma mare Maria Castañ, Maria la Manota.

26

21

Per animar els crios a menjar.

Pare ha venguet...
ha portat un catxapet...
i tot se l'ha papadet...
lo nostre (nom)...

Sentida cantar, amb xantet, a ma mare Maria Castañ,
M.^a la Manota, i a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

22

Per curar els nens i consolar-los.

Santi Birlitis,
Santi Birlatis,
Tots los malitis
ja estan curatis.

Sentida a ma jaia Dolores Costa Corbella.

23

Per a ensenyantar la catxutxa.

A, e, i, o, u,
la catxutxa m'hai sabut.

27

Per balancejar:

Galing-galong

You bring me long question must be as quiet as in the first

 accentuate the name of the
 measure again as we begin to the next to sing

 in another place. The beginning note to note the as no is better than note to you

 you

Galing-galang,
Qui s'ha mort?
La xiqueta
de ca Montfort.
A on l'enterraran?
A la bassa gran.
Si no hi cap?
Li tallarem lo cap.
Si no hi dentra?
Li tallarem lo ventre.
I si no ix?
!!Li tallarem lo quis-quis!!

General per tota Fraga.

L'estrofa és incompleta. Només hai trobat els dos primers versos, que diuen així:

Serra, serra, molinera,
puja, puja, l'escalera...

Estes cançons de "serrar", en realitat —n'hi ha molts exemples— servien per a donar a l'infant la sensació de cavalcar. Sentat damunt de la cama, a manera de cavall, s'imaginava ser un genet

El mateix es podria dir d'aquesta petita estrofa.

A handwritten musical score for 'La Cucaracha' on three staves. The first two staves are in G major and the third is in A major. The lyrics are written below each staff.

La cucaracha bien que goza n - -
que goza n - - la cucaracha bien que goza
n - - no - - jan

La cirereta em fa ballar,
que jo la via, que jo la via,
la cirereta em fa ballar
que jo la via rogejar.

Sentida a ma mare Maria Castañ, M.^a la Manota.

Per fer desitjar vivament.

Per la senyal
de la canal,
de la pitxina, de la carabina,
de la cus-cus,
¡Amen, Jesús!

Esta manera de senyar-se, coneguda per tothom (Amades: Folk. de Cat núm. 128), la fa la mare al nen, passant-li per davant dels ulls, i de la boca algun llamí, de forma que el xiuet es fongue per menjar-se-la.

Per escarnir el plor.

Ara plora,
ara riu,
la xiqueta
de l'ull viu.

Sentida a ma mare Maria Castañ, M.^a la Manota.

Per fer bufar.

—Jo tinc un gall.
—Jo, una gallina.
—Juguem a la bufarrina?

Versos que donen lloc al joc de la Bufarrina: Un diu el primer vers, l'altre, el segon, i després del tercer, comencen a bufar l'un contra l'altre fins que algú es dóna.

Per fer saltar

The musical notation consists of three staves of music. The first staff has a treble clef, a common time signature, and a key signature of one sharp. It features eighth-note patterns and rests. The lyrics are written below the notes: "Pins lo ut d'on vey de la mua tra nyu de la mua tra nyu pa lo". The second staff continues the musical pattern with lyrics: "ut d'on vey de la mua tra nyu de vea ne de temps". The third staff concludes the pattern with lyrics: "ve ve plau e ve ve aum temps fa plau e me ve ve ve ve". Measure numbers 3 and 4 are indicated above the staves.

Pastoret, d'a on vens?
De la muntanya, de la muntanya.
Pastoret, d'a on vens?
De la muntanya
de veure el temps.
Quin temps fa? Plou i neva, plou i neva.
Quin temps fa? Plou i neva
i nevarà.

Sentida cantar a la so Maria Casas.

NOTES CANÇONS D'ENTRETENIMENT INFANTILS

- 14 General en el domini català. Veure Amades 136-137-138-139.
 15, 16 No són dotze, sinò deu; probablement, la pèrdua del sentit de la seua finalitat (comptar els dits) ha donat pas al sò de les hores.
 El vers final originalmente devia dir "que deu ne son". Heus ací un exemple, extret del Folk. de Cat. de J. Amades (154-299-354): "Uni, dori, depoeri, vegueri, si em paco, no em baco, de viri, virom, compta bé que deu ne són". Hi ha la possibilitat que poguessen ser emprades com a cançons eliminatives, i més encara, per calcular el temps d'amagar-se.

- 18, 19 J. Amades 104-102 respectivament.
 20 J. Amades 108-112.
 23 J. Amades en té paregudes (302), amb finalitat eliminativa.
 24 El núm. 80 del Folk. de Cat. de J. Amades diu així:

El rei s'ha mort,
 a on l'enterrarem)
 A les tombes del convent.
 Si no hi cap,
 llevem-li el cap.
 Si no hi entra.
 llevem-li el ventre.
 Si no hi sent,
 llevem-li el peu,
 ¡¡marramiau, marrameu!!

- 26 Veieu l'exempl núm. 84 del Folk. de Cat. de J. Amades:
 "La cirereta em fa saltar
 quan la veig tan boniqueta,
 la cirereta em fa saltar
 quan la veig vermellejar".

- 28 Folk. de Cat. de J. Amades, núm. 133.
 30 Folk. de Cat. de J. Amades, núm. 96.

III

CANÇONS D'INFANTS

31

Per burlar-se de l'apotecari.

Al carrer major
 no'n falta pudor
 n'hi ha un apotecari
 que es caga a l'armari.
 Ai, lo porc!
 Ai, lo brut!
 La casaca del pelut!

Al carrer major
 no'n falta pudor
 n'hi ha un apotecari
 que es caga a l'armari.
 Ai, lo porc!
 Ai, lo brut!
 La casaca del pelut!!

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

Castellà fotut,
panxa de granota,
quan te moriràs
faràs mala carota.

Sentida a ma mare, Maria Castañ, M.^a la Manota.

L'apotecari d'Olot
que no té pèls al bigot,
ni barba tampoc.

Sentida a la so Salvadoria la Gallona.

Per celebrar el toc de festa.

(Cont.)

De mi i fa - ta Suf - fum la fu - li - agne li - li
me lo un pa - del val Tif au se - ue val Pass - se fanta lla na li
cant la cana pa - re lla - re leu - li - pa - re cant la pla - li - re
li - pa - re un ho am - que leu - li - cant la pla - li - re

Demb é festa,
Sant Joan la fa.
Tiro un tiro,
mato un pardal,
vestit de general.
Passa Anta Anna
tocant la campana,
passa Sant Agostí,
tocant lo violí,
passen los angelets,
tocant los platerets.

Es popularíssima. Es troba per tot el domini de la llengua i en coneixem un gran nombre de variants que difereixen només en el detall però que són iguals en el fons.

Sentida cantar a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

35

Per quan se sint tocar una música.

Nyigo, nyigo, nyigo,
(Neru, neru, neru),
calces de paper,
totes les musiques
passen pel carrer.

Sentida cantar a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

36

Variant de l'anterior.

Neru, neru, neru,
calces de paper,
totes les musiques
van pel teu carrer.

Sentida a la so M.ª Casas

36

37

Altra variant. Bilingüe.

Neru, neru, neru,
toca la trompeta,
todos los soldados
llevan bayoneta.

NOTES CANÇONS D'INFANTS

32 El darrer vers admet diferents variants: uns diuen "faràs bona carota" (irònicament)

Altres:

"a l'infern aniràs"

En el Folk. de Cat. de J. Amades hi ha registrada esta cançoneta:

Potecari brut,
panxa de granota,
quan no té diners
fa mala carota.

La nostra n'és una variant més.

34 Es popularíssima. Es troba per tot el domini de la llengua i en coneixem un gran nombre de variants que difereixen només en el detall però que són iguals en el fons.

35 Folk. de Cat., de J. Amades, núm. 168.

37

CANÇONS MÀGIQUES

Per demanar al sol que ixca.

Sol, soleret,
vine'm a veure
vine'm a veure.
Sol, soleret,
vine'm a veure
que tinc fred.

Sentida cantar a ma mare, Maria Castañ, M.^a la Manota.

Per quan es veu la lluna.

Handwritten musical score for 'La ilu un lu' featuring a 2/4 time signature. The score consists of two staves of five measures each. The first staff uses a soprano C-clef, and the second staff uses an alto F-clef. The lyrics are written below the notes.

A handwritten musical score for 'The Yellow Rose of Texas' on a single staff. The music consists of eight measures, each starting with a clef (F), a key signature of one sharp (F#), and a common time signature. The notes are primarily quarter notes and eighth notes, with some sixteenth-note patterns. Below the staff, the lyrics are written in cursive: "que tu - tu - un - ve - el tam - bo, lo - lo - que que tu - tu -".

No. 16 Se myz

La lluna,
la pruna,
del sol
mariner.
Sa mare
li pega
i son pare
també.

La lluna,
la pruna,

vestida
de dol.
Sa mare
li pega
i son pare
no vol.

La pobra
xiqueta
tocava
el tambor;
los àngels
cantaven
a Nostro
Senyor.

Es general per tot el domini de la llengua i en coneixem diverses variants.

Sentida cantar a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

40

Per quan plou i fa sol.

Plou i fa sol les bruixes se penen i van en un ci - ri - ri
i plou i fa sol les bruixes se penen i van en un ci - ri - ri

Plou i fa sol / Plou xitxa a l'ou
les bruixes se pentinen
en un caragol.
Aigua a la basseta / i van a la basseta
a prendre el sol.

Molt coneguda per tot el domini de la llengua. En coneixem diverses variants.

Sentida cantar a ma mare Maria Castañ, M.ª la Maneta.

41

Per traure una brossa de l'ull.

Una brossa tinc a l'ull,
si la vull o no la vull.
Que Santa Llúcia beneita
me la traga de l'ull.

Sentida a ma mare i ma tia, Maria i Antonieta Castañ.

42

Per fer eixir els escarabats del cau.

¡Cucaratzeta,
ix del forat!
que Nostro Senyor
ja ha ressucitat.

Segons el so Faure, el Canyissaire, esta cançóneta es cantava el dissabte de Glòria, al temps que se li donaven cops al matalàs.

43

Per agarrar sargantanes.

Sargantane, trau lo cap
que ton pare s'ha penjat.
Forat a la porta,
budells al riu,
que fan xiú-xiú.

Sentida a la So Ramona Soro, Ramona la Rora.

Per escampar tronades.

Santa Clara beneita,
roga a sant Guardiol,
que li tumbe una escampada
a esta nuvolada
davant del sol.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

44 En el Folk. de Cat., núm. 173 hi ha la següent versió:

Santa Clara i Sant Pujol
aviseu-me a la criada
perque en pegui una escombrada
en aquesta nuvolada
que s'està davant del sol.

Santa Bàrbara barbera
va trobar tres núvols mals,
un de llamps,
l'altre de rellamps
—Angelets, que en feu astí?
—Astí que volem dormir.
P'a què no aneu a descarregar
an aquell barranc d'espines
que no canta gall ni gallines
ni veu de criatures vives?.

Sentida cantar a la so Maria Casas.

NOTES CANÇONS MAGIQUES

38 Folk. de Cat., núm. 173.

39 Folk. de Cat., núms. 174-175.

40 Folk. de Cat., núm. 181

Molt coneguda per tot el *domini de la llengua*. En coneixem diverses variants.

42 Folk. de Cat., de J. Amades, núm. 213.

43 He sentit un verset que comença per "blat, bladet", però no té continuació.
Segons Amades, n'és el primer vers d'una estrofa per fer sortir el blat de la pellofa:

"Blat, bladet,
trau la banya
blat, bladet,
surt de canonet".

V

CANÇONS DE DRET INFANTIL

46

Per apropiar-se d'un objecte trobat.

Una cosa m'hai trobat
pel camí de Montserrat.
Una cosa hai perdut
pel camí de Montagut.
Una cosa em trobaré
pel camí de Balaguer.

Sentida a ma mare Maria Castañ, M.^a la Manota.

NOTES CANÇONS DRET INFANTIL

46 Folk. de Cat., núm. 239.

VI

CANÇOS DE BALL REDÓ INFANTIL

47

Al carrer major,
passa un senyoret
tira una pedreta;
passa una senyoreta
i tira un clavellet.

De coneixement general.

48

Tres palometes
a un palomar,
pugen i baixen
al peu de l'altar.

Sentida a ma mare Maria Castañ, M.^a la Manota.

3 te me de te de tant me que te te i tui phe.
me me me me i me i ja ja ja ja de me i que se
ja na na l' tolia ... - de en me la

Joc de las Tenalles de Sant Miquel.

Les tenalles
de Sant Miquel
totes estan
plenes de mel;
mel i meló,
gira, gira
de cantó.
Qui se girarà?
Lo/la... de cara allà.

Jo sé una cançó
de fil i cotó,
campana de fusta
i batall de segó.
Me menjo una figa

i tiro el pessó
p'a fer botifarres
al senyor Rector.
Estes cosetes
sol les se fer jo.

Els sis primers versos són de coneixement general. Els 7 i 8 me'ls va afegir ma tia, Antonieta Castañ; el 9 i el 10, el so Andalús.

Campana de fusta,
batall de segó.
Aixó tot ho paga
lo festejador.

Variant sobre el mateix tema, sentida a la so Agostina Gallinat.

Campana de fusta,
batall de segó.
Totes les xiques guapes
acodeixen al sermó.

Variant sobre el mateix tema, sentida a la so Maria Casas.

Campana de fusta,
batall de segó.
Totes les musiques
van pel carrer major.

Variant sobre el mateix tema, sentida a la so Maria Casas.

Campana de fusta,
batall de paper.
Totes les musiques
van pel teu carrer.

Variant sobre el mateix tema, sentida a la so Maria Casas.

En quent ja quent men vaig a l'hort i ven rega
gall negre tu negre mort. Ma no e tu de die travi. Men del can
pin. Hi a ven rega llo als

Jugant, jugant,
me'n vaig a l'hort
a veure el gall
si està viu o mort.
—Marieta de detrás.
—Mande al compás.
—Ves a veure *el gallo*
si está vivo o muerto...
—Vivo! / Muerto!

Sentida a ma mare Maria Castañ, Maria la Manota.

NOTES CANÇONS DE BALL REDO INFANTIL

- 47 Folk. de Cat., núm. 253.
- 48 Folk. de Cat., núm. 255.
- 50 En el Folk. de Cat., hi ha una cançó —núm. 249— que comença: "Jo sé una cançó, de mel i mató..."
- 53, 54 Probablement són barreges amb les que comencen per "Nyigo, nyigo, nyigo..."

Le le font nel parque, un elefante tiene
un pie que no se mane.

L'elefant del parc
diuen que està mal,
té la pota coixa
i l'altra li fa mal.

Sentida a ma mare Maria Castañ, M.^a la Manota.

- A on està la mare?
- A la pallereta.
- Què fa?
- Dorm.
- Tiro?
- Pom!

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

- Tuturutut!
- Merda de gut!
- N'hi ha forat?
- Carga de blat!

De coneixement general.

VII

CANÇONS DE JOCS

Un, dos, tres i quatre,
després de segar
ve el batre.

Sentida a ma mare, Maria Castañ, M.^a la Manota.

Pa me lla tu, tu nu e tu, nu nu nu nu tu

nou, nou tu!

Armelleta,
torraeta,
cosco de nou,
ventinou,
trenta!

Sentida a ma mare Maria Castañ, M.^a la Manota.

—Què has perdut?
 —Una agulla i un canut!
 —Búска-la per un paller
 i a detràs la trobaré.
 —Que has perdut?
 —Una agulla i un canut!
 —L'has perdut blanca?
 Búска-la negra!

De coneixement general.

Dos, a ca Cabòs.
 Tres, a ca Mossèn Andrés.
 Quatre, a ca'l Sastre.
 Cinc, a ca Lerin.
 Sis, a ca Calvís/Pastrís.
 Set, a ca'l Bep.
 Sota sotana, que ve de l'Havana.
 Xorrín, Xorran,
cuatro de vino y cuatro de pan.
 Cavall, caballero
con su capa y su sombrero.
 ¿Cuántas estrellas hay en el cielo?
 Xorrín, Xorran,
cuatro de vino y cuatro de pan.

Sentida a la so Maria Casas.

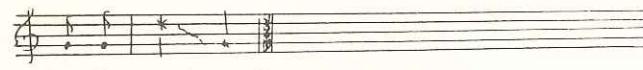
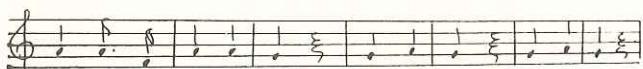
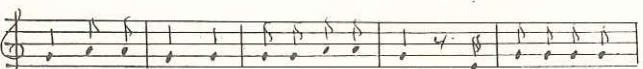
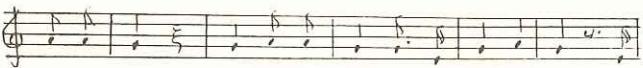

lul u lul ie no no - ta que ra tua pu que
 no li'n pot dir res. No una dum air li dum u la tè
 pe ta tum en tum um i por te tum tum en tum um
 re mi que

La Pepeta en va a la moda
 en aquell vestit estret.
 Lo novio està que rabia
 perquè no li'n pot dir res.
 —Ai, quin d'aixòs!
 Li diu a la Pepeta.
 Truca, truca a la porteta,
 truca, truca en repiquet.

Sentida cantar a ma mare Maria Castañ, M.^a la Manota.

De maje du man ye lo more te peu que

Demà é dumenge,
lo moc te penja;
sant Perigall,
agarro un cavall
me'n vaig al sermó,
trobo una vella
menjant capó;

li'n dic que me'n done,
no me'n vol donar;
agarro una sollarca
i la faig ballar.

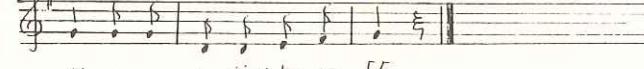
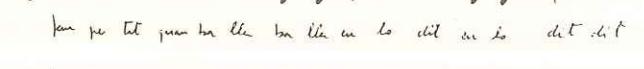
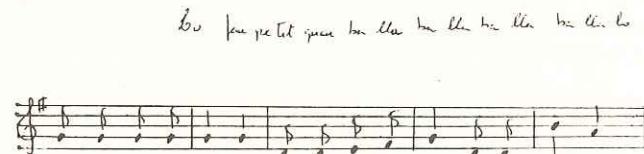
Cançoneta marcadora de ritme en les cançons de corda.

Mato un bou,
No en tinc prou,
mato una vaca,
ne tinc massa,
tot lo que sobrarà
p'a la tia Tomassa.

De coneixement general

65

Lo Jan petit quan ball

Lo Jan petit quan balla
balla, balla, balla.
Lo Jan petit quan balla

balla en lo dit,
en lo dit, dit, dit
ara balla el Jan petit... etc.

Sentida cantar a la so Ramona Soro i a la so M.ª Casas.

NOTES CANÇONS DE JOCS

56 Encara que pot ben ser un senzill refrany indicador de que cal fer les coses segons un ordre que no convé alterar, tanmateix en el Folk. de Cat. núm. 298, es considera eliminativa.

56, 57, 58 Són eliminatives, és a dir, les que es canten o es reciten abans de començar el joc. També es poden considerar eliminatives les cançonetes núm. 14 i 15.

57 Es tracta de la cançó eliminativa que es cantava abans del joc anomenat A CAÇAR LA MAGA.

En el diccionari Cat.-Val.-Balear d'Alcover-Moll s'esmenta el joc de l'almel.leta, que es fa assentant-se totes les xiquetes formant un rogle i una compta els peus de les altres, dient:

Almel.leta, torradeta,
corfa de nou, ventinou,
merda seca per al bou
el bou i la vaca rosega l'estaca
rosega-la bé que ton pare ja ve. (Xàtiva)

58 El caràcter eliminatiu d'esta cançoneta no s'aprecia per ser incompleta. Ara bé, la continuació (J. Amades, Folk. de Cat., núm. 274) diu així:

Van a buscar al metge,
el metge menescal.
—Ves-te'n tu,
cap d'animal

59, 60, 61 Es tracta de tres jocs.

62 El nom del joc és "Lo metxut".

63 Esta cançó es cantava marcant el ritme de saltar la corda.

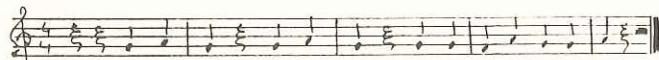
64 Cançoneta marcadora del ritme en el joc de la corda.

VIII

CANÇONETES PER ENQUETAR

66

Als Agustins

Al agos tó i pa en u menja pí da va nel tó pí

Agostí,
pixa vi,
menja faves
del topí.

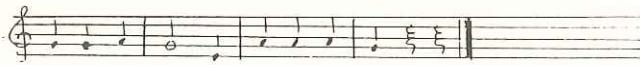
Sentida a la so Salvadoria la Gallona.

67

A les Antónies.

An tu ma re tu ma ne pa en u des sa

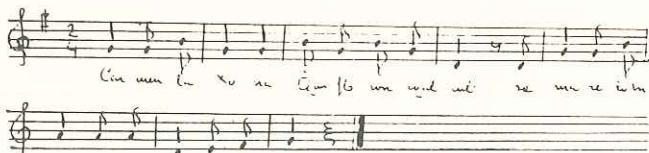
ma re li diu que en questi nens

Antònia, retònìa,
repica calders,
sa mare li diu
que cague diners.

Sentida a la so Salvadorla la Gallona.

68

A les Carmetes

en ven llo xo na tèm / lo un vint mi se ven se i m

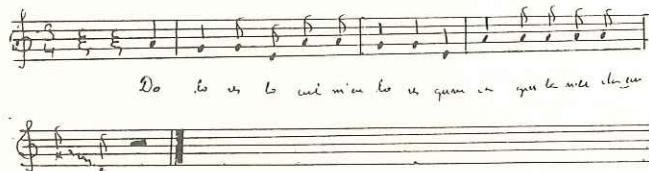
Carmen la Xona
té un floronco al cul;
sa mare lo hi cura
i son pare hi fa llum.

Sentida a ma mare, Maria Castañ, M.^a la Manota.

58

69

A les Dolores

Dolores,
lo cul m'euiores
quan cagues,
la morda empomes.

De conixement general.

70

Als Quims.

Joquin meu mor de tint sei i ve un que le veu de lladre!

Joaquín,
morros de tint / del morro de tinc.
Sal i vinagre,
la coa de lladre.

Sentida a la so Salvadorla la Gallona.

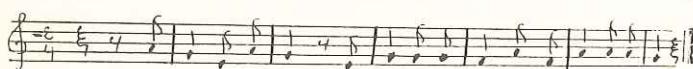
59

Als Manels.

Mangüel,
sopes en mel.

Sentida a la so Salvadorla la Gallona.

Als. Ramons.

Ramón, en ti flui, la dolceza mi ays i l'hu me en grà

Ramón, catiflon,
la dóna bonica
i l'home cagon.

Sentida a ma mare, Maria Castañ, M.^a la Manota.

Als Salvadors.

Salvador,
cul de por,
tres polletes
i un cantador.

Sentida a la so Salvadorla la Gallona.

A les Salvadores

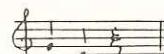
Salvadora, sálvame
toca'm lo cul per no re.

...Sentida a la so Salvadorla la Gallona.

Als Tomassos.

To més en han en re en, que ne en al bu en en

Tomàs, cabàs,
cirera i prunera,
albercoc i noguera.

Sentida a la so Salvadorla la Gallona.

Als rossos.

Ros, mal pèl,
pèl de dimoni,
pa sucat en vi,
pa sucat en oli.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

Als homes que entraven als magatzems a on les dones
encaixonaven.

Handwritten lyrics for piece 77:

Va le nu reg l'en le var en un un un
que de fem en les mans a la butxa ca fa una reg la la la
gent Va le nu reg l'en le var - - - - - un un un
que de fem - - - - - en les mans a la butxa ca ca
fa una reg la la gent Vui.

Valero va a l'eulivar,
en una carga de fem,
en les mans a la butxaca,
fa riure a tota la gent.

De coneixement general.

—Com te dius?
—Fullanius!!

De coneixement general.

Als escolanets.

Escolà,
ratapà,
menja rates
sense pa.

De coneixement general.

A les noies que no eren massa curioses.

Porquerola,
manderola,
bufa el foc,
i encèn la olla.

Sentida a ma mare Maria Castañ, M.^a la Manota.

Deu i deu, vint,
vint i vint, coranta,
el culo te canta,
debajo la manta.

IX

MIMOLOGISMES

82

Cant del xorrovit.

—Sense vil! Sense vil!
—Carratell ple! Carratell ple!!

Sentit a la so Maria Casas.

83

Cant del gall.

—Qui em fara foooooc!!!

Sentit a la so Maria Casas.

64

X

CANÇONS INFANTILS DE DIADA

84

Per sant Isidre.

Sant Isidro, sant Isidro,
Sant Isidro llaurador,
tota la setmana llaura
en un pa de municipi;
en arribar la llaurada
sint tocar missa major.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

85

Per les bodes.

La reu com jols que yo tan per dientz a muntz entz ver la muntz
me me me me

65

Tireu confits,
que estan podrits
si no en voleu tirar
la nòvia es morirà.

Sentida al so Faure, el Canyissaire.

86

Per les bodes.

No'n tenen, no'n tenen.

XI

CANÇONS DE CARNESTOLTES

87

Santapiga,
mora, mora,
tira toronges!!!

Sentida cantar a la so Salvadoria la Gallona.

88

Carnestoltes fredes
lo blat a devuit,
totes les dones ballen
en lo ventre buit.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

No me l'en un chin lo tio tio tio no me l'en un.
Si te l'en un che' is tio tio tio i u ti l'en un.
chin lo tio o de que re
che' lo tio o de que re

No me l'encendràs
lo tio, tio, tio,
no me l'encendras
lo tio de detràs (lo tio d'Alcarràs)
Si te l'encendré
lo tio, tio, tio,
si te l'encendré
lo tio de paper.

Sentida cantar a ma mare Maria Castañ, M.^a la Manota.

lo mi most de pa bla ha cui que al ore s'ha ve ment la
no no i el mo en dor nuiq

Lo ninot de palla
ha caigut al foc,
s'ha cremat les vores
i el mocador roig.

Sentida cantar a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

A genollons pujava la riba,
a genollons codony collia;
a genollons codony colliré,
encà que s'enfade lo so Butlleté.

Sentida al so Andalús.

los collons me piquen
qui me'l's rascarà?
Lo senyor.....
que té bona mà.

Los collons me piquen
qui me'l's rascarà?
Lo senyor.....
que té bona mà.

NOTES CANÇONS DE CARNESTOCTES

88 Veure Folk. de Cat., de J. Amades, núm. 1217.

91, 92 Les cançons 91 i 92 són producte de la creença general de que en l'època de Carnestoltes es dispensave, es perdonaven o perdien la fortor certes cançons de caire llicencios o maliciós, a base de paraules en que si hom erra una lletra o una síl.laba obliguen a dir un mot indesitjable i vergonyós. Del Costumari Català de J. Amades, Vol. II, pag. 332 extrec aquest exemple:

Sota el pont de la Riba

.....

.....

de genollons, genollons,
collia, collia,
de genollons, genollons,
collia codony... etc.

XII

CANÇONS DE QUARESMA

93

Ara ja ve el Sant Dumenge,
lo Sant Dumenge de Rams;
les taules n'estan plenes
de fulles i de Rams.
Allà dalt, al Paraïs,
allí dalt n'hi havia un banc
a un costat estava la Virgen
a l'altre costat Sant Joan,
a l'altre la Virgen Maria,
tota piadosa plorant.
—Mare, perquè plora?
Perquè té que plorar tant?
—Perquè demà é dijous
i el divendres lo mataran.

Sentida a la so Maria Casas.

94

Sant Josep està en cadira:
Ves-te'n, Maria, al balcó,
m'estimo un plat d'avellanes
para fer la colació.
Un raïm tinc a la vinya
.....

animetes a on aneu?
Allà a on tenim que anar.
Que Nostro Senyor mos espera
a la voreta del mar.

Sentida a la so Maria Vidal Vidal.

NOTES CANÇONS DE QUARESMA

- 93 Folk. de Cat., de J. Amades, núm. 246.
94 Folk. de Cat., de J. Amades, núm. 432.

XIII

CANÇONETES DE CARAMELLO

95

Astí estic perquè hai vingut
a buscar capa i sombrero,
astí porto un paneret,
p'a que me l'aplenes de caramello.

Sentida al so Portumeu lo Menaixo.

96

Astí estic perquè hai vingut,
una cara com un tello,
i no me n'aniré d'ací
si no em dones lo caramello.

Sentida al so Portumeu lo Menaixo.

97

Astí estic perquè hai vingut
en una cara de mono,
si no em dones lo caramello,
...te furto la clau del pany.

Sentida a ma mare, Maria Castañ, M.^a la Manota.

Astí estic perquè hai vingut
a buscar capa i sombrero,
que hai de ser acompañador
de la Guillem "Mil Pessetos".

Sentida a la so Agostina Gallinat

Astí estic perquè hai vingut
a portar la llonganissa
...de la que va per Missa.

Cançó, aparentment incompleta, sentida cantar a la so Maria Vidal Vidal.

NOTES CANÇONS DE CARAMELLO

98-99 Estes dues cançonetes no esmenten el caramello; les incloix perquè comencen com a les altres i suposo que han de ser pertanyents a est costum.

CANÇONS D'APLEC

The musical score for Cançons d'Aplec, page 100, features five staves of music. The lyrics are as follows:

do muer sol no pot can tu ni muer ve Un i un un
can tu ni gil muer sol muer ve tot sol bu muer sol no pot can
tu ni muer ve als als i un un un tu ni gil muer sol muer
ve tot sol bu muer sol no pot can tu ni muer ve tot
als i als i un un un tu ni gil muer sol muer tot sol bu muer

Lo mursol no pot cantar si no en va quatre.
 Quatre i tres i dos i un, com cantara el mursol si en va tot sol?...

(Fins a deu)

Sentida cantar a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

NOTES CANÇONS D'APLEC

100 La cançó del "Mursol", segons la cantadora, la cantaven fent fonya, treballant, segant, collint, trillant...

Lo mursol no pot cantar si no en va un.
 Un i un, com cantarà el mursol si en va tot sol?
 Lo mursol no pot cantar si no en va dos.
 Dos i un, com cantarà el mursol si en va tot sol?
 Lo mursol no pot cantar si no en va tres.
 Tres i dos i un, com cantarà el mursol si en va tot sol?

XV

CANÇONS DE RONDA

101

los que van a la ronda
són tres o quatre;
carregats de família,
furten patates.

que van a la ronda
són tres o quatre;
carregats de família,
furten patates.

Sentida a una mare, Maria Castañ, Maria la Manota.

Los que van a la ronda
són tres o quatre;
carregats de família,
furten patates.

102

Marieta, fes-te el monyo
que ton pare es vol casar.
Ramonet està a la porta
que reventa de plorar.
Si es reventa que es revente:
lo monyet no me'l faràs.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

103

No em vingues en farandoles,
dis-me si em vols o no em vols,
carabasses i tomates,
albergines i melons.

Sentida al so Suno.

104

Lo sol ja se'n va a la posta/costa
i les gallines al joquer,

.....
.....

Incompleta. Sentida a ma mare Maria Castañ, M.^a la Manota.

105

Mira si hai rondat terreno
que hai estat a ca'l Castanyo,
a ca'l Petit de Nadal
i a ca la Moixona del Banco.

De coneixement general.

106

Mira si hai rondat esta nit,
que hai estat a ca Leandro
i també al Palomar
i a ca la Punxona del Banco.

Sentida al so Faure el Canyissaire.

107

Maria, pel bé que et vull,
no et cases a la ribera,
que et faran menjar bajoques
i flor de carabassera.

108

Per la mar corren conills
i per terra les anguiles
i esta é la canço,
de les mentires.

Esta i l'anterior les he sentit a ma mare Maria Castañ,
i a ma tia Antonieta Castañ.

NOTES CANÇONS DE RONDA

102 Folk. de Cat., núm. 959.

103 Folk. de Cat., núm. 840.

104 Folk. de Cat., núm. 946:

"El sol ja se'n va a la posta
les gallines al joquer,
les donzelles a retiro,
i els fadrinets al carrer.

105 Folk. de Cat., núm. 1978.

107 Folk. de Cat., núm. 901.

108 Folk. de Cat., núm. 909.

XVI

CANÇONS D'ADVENT I NADAL

109

Sant Josep se'n va pel món,
molt cansat i molt furiós;
troba la Virgen prenyada:
—Ai, Maria, que ha set aixó?
—Ai, no me'n digues res
que no me'n cuido d'aixó;
se'n puja al quarto de dalt,
de la roba el fanfarró.
—Maria, nem-mo'n a casa
que tot ho farem per vos.
Llavarem, farem bugada
i allí estarem los dos.

Sentida a la so Maria Casas.

110

Sant Josep va a buscar foc,
va a buscar foc i no en troba;
va trobar tres pastorets
los tres adins d'una cova:
un tocava el violí,
l'altre toca la guitarra / viola,

l'altre toca els cascavells / platerets,
per a fer la festa nova.

Sentida a la so Maria Sisó Achón.

111

Ara ve Nadal,
matarem lo gall
i a la tia Pepa
ll'n darem un tall.

De coneixement general.

112

Lo dia de Nadal
matarem lo gall,
la gallina a la pastera,
lo pollí al cap del vi,
corre, corre, Valentí,
que ja passen bous i vaques,
les gallines en sabates,
los capons en perdigons
la gallineta blanqueta
s'ha cagat als pantalons.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

113

Tronc de Nadal,
caga tarrons
i pixa vi blanc;
no cagues aringades
que són salades,
caga tarrons
que són ben bons.

De coneixement general.

82

114

Tronc de Nadal,
caga tarrons,
caga coquetes
i panadons,
i si no cagues,
llevaràs coscorrons.

Sentida a la família Alcaine.

115

Tronc de Nadal,
caga tarrons
i pixa vi blanc,
coques i Petarra
.....

Incompleta. Sentida a la so Maria Vidal Vidal.

NOTES CANÇONS D'ADVENT I NADAL

109 Aquest 12 versos no són sino un fragment d'un romanç més llarg. En el Folk. de Cat. de J. Amades, núm. 983, he trobat un romanç titolat "El dubte de Sant Josep". Heus ací els versos en que coincideixen:

Josep ve de la llaurada
molts cansat i molt felló
troba l'esposa encinteta
(falten 14 versos)
Verge, què és estat això?
La Verge, vergonyoseta,
no n'hi sap donar raó.
Sant Josep se n'entra al quarto
de la roba en fa sarró.
(Falten 28 versos)
Maria, anem's-en a casa
faré el que serà raó.
Pastaré, faré bugada
i faré el culnat molt bo.
(Falten 4 versos)

83

110 Esta cançoneta de vuit versos és un fragment d'una altra més amplia. En el Folk. de Cat. de J. Amades, núm 987, titolat "Bella companyia" es troba més ampliat —42 versos—. Heus ici una comparació d'ambdós poemes:

(Falten 13 versos)

Sant Josep va a buscar foc,
va a buscar foc i no en troba:

(8 versos)

Ja en baixen tres pastorets
a dar-li l'enhorabona
L'un sona el violí,
l'altre sona la viola,
l'altre sona els cascavells
per fer-li música bona.

(13 versos)

112 Folk. de Cat. de J. Amades, núm. 376.

113 Folk. de Cat. de J. Amades, núm. 376

XVII

CANÇONS DE DANSA

116

Marieta, Marieta,
tu procura de no caure
que et pujaran pel Revolt
...i la radera a ca Faure.

Sentida al so Faure, el Canyissaire.

117

Marieta, Marieta,
Qui t'ho havia de dir!
Tant festejar en xics de Fraga
p'a casar-te en l'Agostí.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

118

Maria, baixa la llum
que ha arribat lo vell de Cuello,
lo so Petit de Nadal
i el vell de Grau en sombrero.

De coneixement general.

119

Maria, baixa patates,
Maria, no en vull baixar,
perquè en tinc massa poquetes
i les guardo p'a sembrar.

De coneixement general.

120

Marieta del molí,
trenca plats i cassoletes;
al roïdo de les moles,
repiqueu les castanyetes.

Sentida a la so Maria Casas.

121

Maria la Cistellera / Xorrovia,
no en tires aigua al carrer,
perquè passarà el teu nòvio
i s'embrutarà el calcer.

Sentida a ma mare, Maria Castañ, i a la so Maria Casas.

122

Maria la Cistellera,
tu que en saps de fer cistells
me'n faràs una panera
per anar a collir clavells.

Sentida a ma mare, Maria Castañ, M.^a la Manota.

123

Maria la Cistellera,
fes-me'n una para jo
para anar a collir cireres
a l'hort del senyor Rector.

Sentida a la so Maria Casas.

124

Marieta, si vols vindre
allà detrás dels Corrals,
que veurem a Jaumetó
que allí està fent cantes i barrals.

Sentida a la so Maria Casas.

125

Marieta, Marieta,
si vols vindre a collir figues,
si volem fer algun xapot
les ham de llevar a Les Garrigues.

Sentida al so Faure, el Canyissaire.

126

Marieta si vols vindre,
a l'horta a collir maduixes,
tu pujaràs per les rames,
jo te'n tocaré les cuixes.

Sentida a la so Maria Casas.

127

Marieta si vols vindre,
a l'horta a collir maduixes
mentres tu les colliràs
jo te'n tocaré les cuixes.

Sentida a la so Maria Casas.

128

Maria, acotxa la rama,
que jo te la colliré,
una pera, una mançana
i una flor del toronger.

Sentida a ma mare, Maria Castañ, M.^a la Manota.

129

Marieta si vols vindre,
a l'horta a collir mançanes,
tu te'n pujaràs al tronc,
jo t'abaixaré les rames.

Sentida a la so Agustina Gallinat.

130

Compra, compra, Marieta,
compra i no pagues res,
compra a duro la cana
que t'ho pagarà Jover.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

131

Compra, compra, Marieta,
compra i no pagues res,
compra faldetes de seda
que t'ho pagarà Jover.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

132

Compra, compra, Marieta,
compra mocadors de fil,
compra faldetes de seda,
que te'l s pagarà el civil.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

133

Maria la Xorrovia,
no tires aigua al corral,
perquè passarà el teu nòvio
i s'embrutarà el percal.

Sentida a ma mare Maria Castañ, M.^a la Manota.

134

Maria la Xorrovia,
no tires aigua al corral,
que les gallines són lloques
i despertaran lo gall.

Sentida a ma mare Maria Castañ, M.^a la Manota.

135

Adiós, barranc de la Xica,
i la Vall del Boixedar,
adiós Vallcorna polida,
que mai més hi vull tornar.

Sentida al so Salvador Arellano, Salvador el Penosso.

136

Esta nit fa bona lluna
para anar a collir espinacs,
a la porta del Severo / la Bajoca
canten los escarabats.

Sentida cantar al so Rosso.

137

Una vella, vella, vella,
vella com un rosigó,
tota la setmana canta
en un pa de munició.

Sentida a ma mare, Maria Castañ, M.^a la Manota.

138

Una vella tinc a casa
que no pot menjar fideus;
té una barruga a la panxa,
com al campanar de Reus.

Sentida a la família Alcaine.

139

Una vella, vella, vella,
més vella que el sarrampió
pareix una carxofera
rosigada del furó.

Sentida a ma tia Antonieta Castañ.

140

Una vella molt revella,
de vella no en pot pixar,
se li solta la tarumba
i rega tot l'olivar.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

141

La figuera que fa figues
la figuera que no en fa;
totes les xiques boniques
són filles d'un capellà.

Sentida a la so Maria Casas.

142

Lo sol ja se'n va a les costes
i la lluna a les Garrigues.
Què cara farà el nostre amo,
que han collit poques o lives?

Sentida a la so Maria Casas.

143

Jo en festejava una noia molt guapa
i en ella em volia casar,
i al temps de lligar la garba,
lo bencill se va trencar.

Sentida al so Navarro.

144

Si me s'ha mort la somera,
perquè Déu ho ha volgut;
mal empleada somereta
que cada any tenia un ruc.

Sentida al so Navarro.

145

Una xica alta i flaca
com la coa l'abadejo,
quan li'n tiro una ullada
se'n pensa que la festejo.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

146

Ballarem lo xotis, Pepa,
ballarem los rigodons,
ballarem una americana,
ballarem, ballarem dos tombs.

Sentida a la família Alcaine.

147

Mare de Déu de les monges,
Sant Cristo de Balaguer:
si voleu que siga monja
dixeum-me casar primer.

Sentida a la so Maria Sisó Achón.

148

Carabassa m'han donat
i jo l'ai pres per meló,
més m'estimo carabassa
que la xica del Doctor.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

149

Carabassa me n'han dat,
jo no la volia prendre
i me l'han fotut al cap.

Pareix incompleta. Sentida al so Faure el Canyissaire.

150

Carabassa li han dat
al Xono, lo descarat;
carabassa li han dat
per ballar molt agarrat.

Sentida al so Castañ, l'Andalús.

151

Allà dalt de la muntanya
n'hi havia un moixó pelut
pensava que era mon sogre,
i era el potecari brut.

Sentida a la so Salvadorla la Gallona.

152

Allà dalt de la muntanya
n'hi havia un niu de fornigues
que, si no s'haguessen mort,
encara estarien vives.

Sentida a la so Salvadorla la Gallona.

153

Allà dalt de la muntanya
n'hi havia un llitet parat,
p'a guitar-s'hi.....
i..... al costat.

Sentida a la so Maria Sisó Achón.

154

Estos dos que estan ballant
va(j)a parella que són:
l'uno pareix a la lluna,
i l'altre pareix lo sol.

Sentida a la so Maria Casas.

155

Esa pareja que baila
vaya pareja que son:
l'uno pareix a punyetes,
l'altre pareix a collons.

Sentida a la Marieta Pataquilla.

156

L'altre dia, l'any passat,
al temps de les pantinganes,
vam trobar un ruc albardat,
al mig de les teues faves.

Sentida a ma mare, Maria Castañ, M.^a la Manota.

157

Cara de mançana agra,
cara de codony podrit:
lo dia que tu vas nàixer
va nàixer un mal esperit.

Sentida a la so Maria Casas.

158

Cara de mançana agra,
cara de cul de soldat,
lo dia que tu vas nàixer
va nàixer un ruc albardat.

Sentida a la so Salvadorla la Gallona.

Si em fico a cantar cançons
te'n cantaré més de mil;
a la butxaca les llevo,
lligades en un bencill.

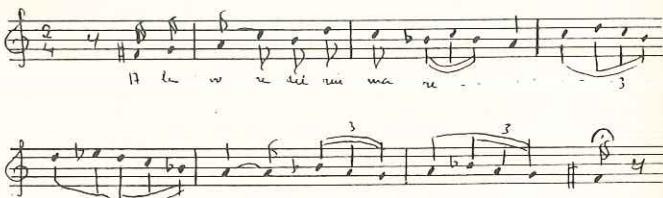
Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

Per moltes que a jo me'n digues
a jo no m'has de guanyar,
que en tinc una caixa plena
i un baül sense encetar.

Sentida a la so Francisca Lapeña.

Si em fico a cantar cançons
te'n cantaré més de trenta
que a la butxaca les llevo
lligades en una veta.

Sentida al so Sebastia Orús.

The musical notation consists of four staves. The first three staves are in common time (indicated by a 'C') and the fourth staff is in 4/4 time (indicated by a '4'). The lyrics are written below the notes:

A la vora del riu, mare,
m'hai dixat les espartenyes;
mare, no lo hi digue al pare
que jo aniré per elles.

Sentida cantar a ma mare Maria Castañ, M.^a la Manota.

A la vora del riu, mare,
m'hai dixat la braga estesa;
mare, no la hi digue al pare
que jo aniré per ella.

Sentida al so Faure, el Canyissaire.

164

—Pepeta, tanca la porta.
—Mare, no la vull tancar,
que si vingués Ramonet
se n'hauria d'entornar.

Sentida al so Castañ, l'Andalús.

165

Anirem a Barcelona,
comprarem un violí,
p'a fer ballar les xiquetes
lo dumenge al demaití.

Sentida al so Castañ, l'Andalús.

166

A Torrent, calçonsillos
a Fraga, tarrons,
la Bessona i la Curra
lleven pantalons.
Si els lleven que els lleven,
dixeу-los-hi llevar:
la Bessona i la Curra
no es podran casar.

Sentida al so Castañ, l'Andalús.

167

A Fraga està la comare,
a Villella, la puput,
a Saidí està el llantaïms
que se l'ha fotut lo ruc.

De coneixement general.

98

168

A Villella, la puput,
i a Fraga, la comare;
a Torrente, calçoncillos
que de cáñamo los hacen.

De coneixement general.

169

A Villella, Sant Llorenç,
a Fraga, Sant Salvador;
a Aitona, Sant Caietano,
i a Seròs n'hi ha l'Angel Gros.

De coneixement general.

170

A Villella, xiques guapes;
a Les Casetes no ho són tant,
i quan arriben a Fraga,
se'n lleven la flor del ram.

Sentida a la so Antònia Alcaine.

171

A Fraga, atxampen la cara,
a Torrent, atxampen la dent,
a Seròs, lo cul gros,
la panxa llisa i no lis cal camisa.

Sentida a la so Salvadora la Gallona.

99

172

A Madrid,
a cavall d'un mosquit;
a Tarragona,
a cavall d'una mona;
a França, a vendre veta.

Sentida a la so Salvadoria la Gallona.

173

A Fraga en diuen barral,
a Saidí, la cantereta,
a Torrent, diuen sillona,
i a Miquerenza argoleta.

Sentida al so Achón.

174

A Alcarràs, castanyes,
a Fraga, tarrons,
a Torrent, la mona,
i a Miquerenza...
s'abaixen los pantalons!!

De coneixement general.

175

Sant Salvador de Torrent,
Sant Valero de Villella,
Sant Antoni de Saidí,
La Virgen de Xalamera.

De coneixement general.

100

176

Si te'n vas a Sant Valero
passaràs per Les Casetes,
i veuràs unes xiquetes,
que pareixen rabosetes.

Sentida a la so Antònia Alcaine.

177

Les xiques de Les Casetes
tots lis diuen les raboses,
que quan veuen a la gent,
s'emboteixen a les angorfes.

Sentida a la so Maria Casas.

178

A Les Casetes de Baix,
mare, ja no hi vull anar,
si no é p'a la Magdalena
que coques puga ballar.

Sentida a la so Salvadoria la Castanya.

179

Les xiques de Les Casetes
s'assomen a la teulada,
p'a veure passar al xic
de la Torre Foradada.

Sentida al so Faure, el Canyisaire.

101

180

Les xiques de Les Casetes
s'han comprat una romana
p'a pesar los cagallons
que caguen a la setmana.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

181

Entre pets i cagaletes,
la música de les Casetes.

De coneixement general.

182

Les xiques de Les Casetes
totes són caragoleres,
tenen la panxa pelada
de pujar per les figueres.

De coneixement general.

183

Les xiques de Les Casetes
no volen conill en suc,
que, a davall de les faldetes,
ne tenen un de pelut.

De coneixement general.

184

Les xiques de Les Casetes
no volen conill en suc,
perquè entre mig de les garres...
tururut, tururut!

Sentida al so Castañ, l'Andalús.

102

185

Les xiques de Les Casetes
tenen la panxa pelada;
de pujar per les figueres
lis canta la cucullada.

Sentida a la so Francisca Lapeña.

186

Les xiques de Les Casetes
totes pixen a un igual,
menos la de ca'l Castanyo
que pixa tres pams més alt.

De coneixement general.

187

A Les Casetes de Baix,
mare, no hi vull anar més,
perquè no tenen reloig
i no saben què hora é.

Sentida a ma tia Antonieta Castañ.

188

Mare, al poble de Bovera
no m'hi fage tornar més,
perquè no tenen reloig
i no saben que hora é.

Sentida a la so Francisca Lapeña.

103

189

A Fraga me'n vull anar
a buscar una fragatina,
que les xiques de Villella
no valen una sardina.

190

Fraga no li'n diuen Fraga,
que li'n diuen la ciutat,
perquè han tret les faroles
i han posat letrecidat.

Sentida a ma mare, Maria Castañ, M.^a la Manota.

191

Una noia de La Granja
me'n va tirar un albercoc,
me'n va tocar a la bragueta
i em va decantar el ninot.

Sentida a Francisco Aribau, Perico.

192

Miquerença està perduda,
la culpa en tenen les dones,
que en arribar als quinze anys,
ja no saben dormir soles.

De coneixement general.

193

Les mocetes de Saidí
han pujat al campanar
a menjar lo llantaïms
i no el poden acabar.

Aquesta cançoneta la va recollir a Fraga, l'any 1897,
Cels Gomis, tal com consta en el Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya, de l'esmentat any.

194

A Samalcoreig comença
la flor de les catalanes,
a La Granja, bocatoves
i a Torrent, les esmolades.

Recollida a Fraga, l'any 1897, per Cels Gomis CB.E. de Cat.).

195

Les xiquetes de Villella,
de la Villella de Dalt,
se n'unten la cabellera
en l'oli de llargandaix.

Sentida a la so Maria Vidal Vidal.

196

Les xiquetes de Villella
són moltes i valen poc,
que p'a coure una sardina
l'arrastren per tot lo foc.

De coneixement general.

197

La gaiteta de Villella
sol ne sap una cançò:
neru, neru, s'encomença
neru, neru, s'acabó.

Sentida al so Castañ, l'Andalús.

198

Les xiquetes de Villella
a la llum diuen candil,
a la finestra, ventana,
i al jolivert, perejil.

Molt estesa per tot el domini de la llengua. Sentida, entre altres, a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

199

Al pujar la costa,
la costa del Banco,
davall de ca'l Quino
està ca'l Menaixo.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

200

Al tossalet de Carledo
s'ha fundat una tronada,
tota la culpa ha tingut
aqueell babós de Cotana.

Sentida a la so Maria Sisó Achón.

201

Al carrer major fa sol,
i a la plaça plou i neva
i al cobert de les Mananes
s'assomen les batxilleres.

Sentida a la so Maria Sisó Achón.

202

Lo carrer major de Fraga
é un carrer molt estret,
que quan passes, para compte,
no rossar per les parets.

Sentida a Francisco Aribau, Perico.

203

Al carrer major renyissen
dos sastres i un sabater
i p'a testigo estava
la Paca de ca'l Jover.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

204

Al carrer major n'hi ha blat,
a la plaça n'hi ha porqueres
i a la punta (de)l campaner
s'assomen les batxilleres.

Sentida al so Faure, el Canyissaire.

205

Al carrer major fa sol,
a la plaça, plou i neva
i a la punta (de)l campaner
s'assomen les batxilleres.

Sentida a ma mare, M.ª Castañ, M.^a la Manota.

206

Les xiquetes del Castell
han fet una professó;
tots los xiquets a la plaça
jugaven al trompitxó.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

207

Les xiques de la Collada
se'n van comprar un cap de matxo
i la xica del Pastoro
se'n va fotre lo sucatxo.

Sentida al so Faure, el Canyissaire.

208

Ja venen les arrencadores,
ja venen del mont de Fraga,
ja venen sense diners
i en la cara mascarada.

Sentida al so Faure, el Canyissaire.

209

Ja venen les arrencadores,
ja venen del mont de Fraga,
ja venen sense diners,
i en la braga mig cagada.

Variant de l'anterior, també sentida al so Faure, el Canyissaire.

210

Les xiques dels Obradors
són porques i llamineres;
quan sa mare se'n va a missa,
ne fan correr les graelles.

Sentida a la so Maria Casas.

211

Lo carrer dels Obradors
carrer de balconeria,
*"donde habita el señor Juan
y la señorita Anita".*

Sentida a la so Maria Cosas.

212

Les xiques de la Parròquia
han fet una professó
i a la Rosa del Petit
la llevaven p'a pendó.

Sentida a la so Ramona la Rora.

Sant Simó està *en lo alto*,
 i Santa Anna en una costa,
el río debajo (de)l puente
 i capuchinos a l'horta.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

Al pla de Santa Anna
 viu lo Mingo l'Oro;
 una mica més avall,
 Guiralet i el vell del Moro.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

Los de la Costa Santa Anna
 tots se mereixen garrot
 perquè van a furtar palla
 i se la venen a Seròs.

Sentida a la so Maria Casas.

Los de la costa Santa Anna
 no la lleven tots igual,
 uns la lleven a l'alforja
 i uns la lleven al morral.

Sentida al so Francisco Cabòs.

Los de la costa Santa Anna
 no la tenen tots igual,
 si no lis cap a l'alforja
 se la posen al morral.

Variant de l'anterior.

NOTES CANÇONS DE DANSA

- 116 La radera cançó cantada pel capellà quan anava al cementeri, l'acostumaven a cantar en arribar a la radera casa... que era la del so Faure.
- 120 Folk. de Cat. de J. Amades, núm. 5062.
- 121 Folk. de Cat. de J. Amades, núm. 1.109, 1.633, 1.143.
- 122 Folk. de Cat. de J. Amades, núm. 1.376.
- 124, 125, 126, 127 Folk. de Cat., núm. 1.392.
- 128 Folk. de Cat. de J. Amades, núm. 1.392.
- 129 Folk. de Cat. de J. Amades, núm. 1.392.
- 133, 134 Folk. de Cat. de J. Amades, núm. 1.109, 1.633, 1.143.
- 135 Folk. de Cat. de J. Amades, núm. 1.109, 1.633, 1.143.
- 136 Folk. de Cat., núm. 1.608, 1.647.
- 137 Folk. de Cat., núm. 1.502.
- 138 Folk. de Cat., núm. 1.144.
- 139 Folk. de Cat., núm. 1.502.
- 140 Folk. de Cat., núm. 1.502.
- 141 Folk. de Cat., núm. 1.500.
- 142 Folk. de Cat., núm. 1.497. A voltes, en compte de "a les Garrigues" hi diuen "a les Arribes".
- 143 Folk. de Cat., núm. 1.455.
- 144 Folk. de Cat., núm. 1.476.
- 145 Folk. de Cat., núm. 1.454.
- 146 Folk. de Cat., núm. 1.332.
- 148 Folk. de Cat., núm. 1.287, 1.561, 5.275.
- 150 Folk. de Cat., núm. 1.287.
- 151 Folk. de Cat., núm. 1.196 i des del 1.182 al 1.211.
- 152 Folk. de Cat., núm. 1.361 i des del 1.182 al 1.211.
- 153 En els punts es posa el nom d'una dona i d'un home. Folk. de Cat., núm. 1.182 al 1.211.
- 156 Folk. de Cat., núm. 1.173.
- 157 Folk. de Cat., núm. 1.170.
- 158 Folk. de Cat., núm. 1.170.
- 159 Folk. de Cat., núm. 1.130, 1.151, 1.665.
- 162 Folk. de Cat., núm. 1.433, 5.203.

- 163 Folk. de Cat., núm. 1.433.
 169 B. E. de Catalunya; Cels Gomis (1897).
 175 Folk. de Cat., núm. 1.709.
 180 Folk. de Cat., núm. 5.367.
 186 Folk. de Cat., núm. 1.884.
 189 Esta cançoneta està recollida perquè parla de Fraga, però no està testimoniada per cap veï. Està treta del Butlletí Excursionista de Catalunya.
 192 Folk. de Cat., núm. 1.992, 2.073.
 198 Folk. de Cat., núm. 1.960.
 205 Veure la 201.

XVIII

CANÇONS DE CAÇADOR

218

Anirem a caçar
 a la valleta del Boixedar;
 anirem més entavant,
 trobarem una llebreta
 i farem: pom! figueta!

Sentida al so Faure, el Canyissaire.

219

Anirem a caçar
 a la vall del Josefà
 trobarem un perdigot / picaport
 que fia: catxic, catxoc,
 catxic, catxoc, xic! pom!

Sentida a ma mare Maria Castañ, M.^a la Manota.

220

La "Moreta" en va a caçar
 per dalt de les muntanyes;
 caçava perdius i aranyes

i va trobar un picaport
que fia: catxic, catxoc, xic! pom!

Sentida al so Salvadoret Ríos, lo Mesquitero.

221

114

tre de ut illa de - man la han ni em d'a man d'ut
 di tes sen res - uo - ul te que - illi - mu -
 qui mua - ven - riu ul lu mu se auto que m
 lu que won m han de por lan Jua por se m -
 men xer man - nra que no mui re lu m m - tui de m
 man al e - m - por - por tu ill - m - por ne m
 son - que - am

Una maitinada fresca
no en fa bo de treballar,
agarro la escopeteta
i me'n vaig cap a caçar.

115

No en trobo caça ni una
para puguer-li tirar
només que a una pastoreta
que guardava el seu bestiar.

Ja la trobo dormideta
a la voreta (d')un canyar
li'n cullgo un pomell de violes
i allí es va desvetllar:
"Ara que estic desvetllada
mos hi haurien d'anar
dalt de les serres més altes
que allí ningú mos veurà,
sol los moixonetes que volen
que no en saben de parlar".

Ja en passa una xarraira
que a sa mare ho va contar;
de sa mare a son pare,
i de son pare a son germà.

Sentido cantar a la so Pepeta Villas Roman.

NOTES CANÇONS DE CAÇADOR

218, 219, 220 Estes cançonetes es recitaven al temps que es sostenia un bocí
de pa per damunt del nas del gos que estava dret, sostingut en les potes de darrera.
Quan es feia "xic! pon!" o "pom! figuetal" es llançava el pa en aire i el gos l'agafava
amb les dents abans que caigués a terra.

221 Veure aquest mateix romanç més complet al Folk. de Cat., núm. 2.283.

XIX

CANÇONS DE SEMBRAR

222

Un home pe li tel um ho me pe li
tel cosa un gra de ci va da a ià com
un gra de u va da que m'a m'a m'a
tel que me me me me me me
um um, et - et ne um zu ling uay en in uay

Un home petitet,
 Un home petitet,
 com un gra de civada, oià!
 con un gra de civada.
 Que para pujar al llit,
 que para pujar al llit,
 necessita una escala, oià!
 necessita una escala.
 Una escala i un escaló,
 una escala i un escaló,
 i encà no hi arribava, oià!
 i encà no hi arribava.

Sentida a la so M.ª Casas.

223

Una volta eren dos:
 un home i un gos;
 se'n va una mica més entallà
 i troba un home llaurant;
 se carrega les mules al coll,
 i dixa el jou pasturant;

118

se'n va una mica més entallà,
 troba una perera
 carregada de mançanes;
 li fot una garrotada
 entre mig de les rames
 i n'ix un home
 entre mig de les faves:
 —Què tal? Com va de collir carxofes?
 —Molt bé, però n'hi ha poques.
 Li fot garrotada al taló,
 li fica un emplastre al melic,
 p'a que no li caigue la front.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

224

Lo vellet

bo ve llet r'eu ec en lo ve llet r'eu ec en au bon
 n' que - ne l'el m' s' e - pa - ra l'el m' j' e - re
 de mun t' de bon de mun t'
 me uan r'eu i un uan r'eu ... Etc.

Lo vellet s'eixeca (bis)
 de bon demaití (bis)
 Agarra l'alforja (bis)
 i se'n va a llaurar (bis)
 Un topí de sopes (bis)
 i un crostó de pa (bis)
 i una mançaneta / arengadeta (bis)

119

para passar el pa; (bis)
lo qui vulgue beure (bis)
s'ha d'agenollar (bis)
Los genolls en terra (bis)
i el porró a la mà (bis)

Sentida cantar a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

XX

CANÇONS DE VEREMAR

225

Lo dia que em vaig casar
no tenia pa ni vi;
trobo un frari caputxí
i li dic: d'a on vens, frari caputxí?
—Te vinc de visitar la dóna
que te s'acaba de morir.
Jo agarro un garrot d'alzina
i ell n'agarra un de pi,
jo li foto garrotada
i ell me'n fot dos a mi.
Me cago en lo frari caputxí
i la puta mare que el va parir.
Després de fotre'm la dóna
encà m'ha fotut a mil

Sentida al so Castañ, l'Andalús.

NOTES CANÇONS DE SEMBRAR

222 Es tracta d'un fragment. J. Amades en el Folk. de Cat., núm. 2.461, n'exposa aquest, inclòs dins de les Cançons de Sembrar.

Tinc el marit petit,
com un gra de civada,
que per pujar al llit
necessita una escala;
escala i escambell
i encara no hi abasta;
quan era dintre el llit
les puces me'l picaven.
El porto vora el foc
i el gat me l'esgarrapa
...etc...etc...

224 Cançó popularíssima. El títol correcte és "El vallet". Els xiquets cantaven fent rogle. Al capdavall, quan deien "los genolls en terra", s'agenollaven i ficaven les mans fent veure que era el porró.

NOTES CANÇONS DE VEREMAR

225 Esta cançó la inclo el perquè hi ha un parell d'exemples pareguts en el Folk. de Cat. de J. Amades. Al temps de veremar, era costum de cantar cançons llicencioses i el tema dels capellans que han entrat en una casa de dones, amb l'excusa d'anar a veure un malalt, ensopegant-se amb l'home i acabant a garrotades, és molt corrent. Folk. de Cat., núms. 2.783 i 2.787.

XXI

CANÇONS DE COLLIR OLIVES

226

Lo dillums, faves en grums.
Lo "dimaig", faves en espinacs.
Lo dimecres, faves seques.
Lo dijous, faves en ous.
Lo divendres, faves tendres.
Lo dissabte, faves en recapte.
Lo dumenge,
com que é dumenge,
no se'n menja.

De coneixement general.

NOTES CANÇONS DE COLLIR OLIVES

226 Esta cançó la canten en molts pobles, amb diverses variants. Es pròpia del temps de collir. Jo la inclo el perquè n'he trobat exemples pareguts en el Folk. de Cat. —núm. 2.858—, en aquest apartat precisament.

122

XXII

CANÇONS DE FEINA

227

De ferrer.

Quan los ferrers van a missa
no saben lo crec en un Déu,
i quan sinten les campanes
lis recorden los martells.

Atribuïda a Ramon Pi, de Fraga (1930), segons el Folk,
de Cat., pàg. 652, núm. 3012.

228

De passar farina.

La tia Maria
passa farina.
Tric-trac,
trau-la del sac.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

NOTES CANÇONS DE FEINA

228 Folk. de Cat., núm. 3.203.

123

XXIII

CANÇONS DE FILADORA

228 (bis)

Lo dillums pels seus difunts
la vella no fila.
Lo "dimaig" pels seus pecats
la vella no fila.
Lo dimecres...
la vella no fila.
Lo dijous...
la vella no fila.
Lo divendres, pel seu gendre
la vella no fila.
Lo dissabte...
la vella no fila.
Lo dumenge...
la vella no fila.

Incompleta. Sentida a ma mare Maria Castañ, M.^a la Manota.

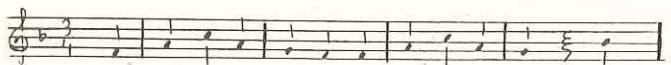
NOTES CANÇONS DE FILADORA

228 bis Aquesta cançó, molt estesa, està recollida en el Folk. de Cat. Heus ací l'exemple esmentat:

El dilluns, pels seus difunts,
la vella no fila.

El dimarts pels seus pecats
la vella no fila.
El dimecres per sos deixebles
La vella no fila.
El dijous perquè té els dits nous
La vella no fila.
El divendres, pel seu gendre
la vella no fila.
El dissabte, perquè capta
La vella no fila.
I el diumenge que filaria
no n'és dia.

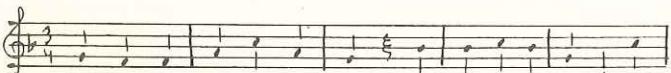
CANÇONS DE COSIR

ll un xi en mon ja tan en digne com ment comap

ta quan i ho es molt a mon ja ment, comap ta quan i

ho es molt a mon ja ment. Ben mon reina ben que no s'es-

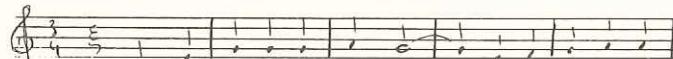

vol tayar la ven - . . . etc.

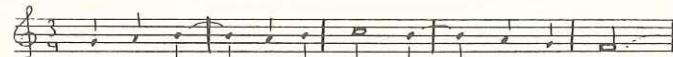
Una xica monja
tancada a un convent
compta quarts i hores
molt amargament.

La mare abadessa
s'escoltava la veu:
—Què em plores, mongeta
tan amargament?
Ploro per un jove
que é molt prudent,
que si no m'hi caso
moriré per ell.
—Morís-te, mongeta,
que t'enterrarem;
les tumbes són noves,
les estrenarem.
Damunt de la tumba
te coronarem
de flors i violes
i algun pensament.
Capellans i fraris
tots hi anirem,
i en la veu dels àngels
tots te cantarem.

Sentida cantar a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

be nati la le fuit, fo un - si un man la molt

a le que dor fa dans l'an ven el ent

- fo un van no te n'a le que l'bis fo

Lo maití de Sant Joan
 és un maití molt alegre,
 los fadrins li'n van dient:
 —Joan, com no te n'alegres?
 —Com me n'hai d'alegrar jo?
 S'ha casat la meua prenda;
 s'ha casat la llum d'aquí
 p'a mai més puguer-la veure;
 lo dia que es va casar
 va passar per casa seuà
 i ella es gira cara a jo,
 jo me'n giro cara a n'ella

i ella se'n posa a plorar
 jo en plorava més que ella;
 i de tant que en va plorar
 va fer sortir una riera.
 —Joanet, no en plores tant,
 que encà en tinc dos prendes teues:
 la una és un anell d'or
 en tres pedretes d'armella;
 l'altra és un mocador,
 al mig hi ha el nom de Teresa.
 El maití de Sant Joan
 és un maití molt alegre.
 Jovenets que aneu pujant,
 no us sieu de les donzelles
 que són com als rovellons,
 naiscuts al mes de setembre,
 que al maití són molt fresquets
 i, a la tarda, els cucs se'ls menge.

Sentit a la so Maria Casas i altres veïnes del carrer.

231

Lo dia de Sant Joan
 é una festa senyalada:
 tots los xiquets van al ball
 en la seuà enamorada
 i jo no hi podré anar
 perquè la tinc molt malalta.

Incompleta. Sentida a la so Ramona Soro, amb la mateixa música del 230.

A Mollerussa una n'hi ha que cada dia es va a confessar.

Ella en fa veure que hi va per Déu i va per veure a Mossén Mateu.

Mossén Mateu ne té un flariol p'a les beatas que tenen son.

Mossen Mateu ne té un barralet p'a les beatas que tenen set.

Sentida cantar a ma mare i mon tio, Maria i Josepet Castañ.

NOTES CANÇONS DE COSIR

A Mollerussa una n'hi ha que cada dia es va a confessar.

Ella en fa veure que hi va per Déu i va per veure a Mossén Mateu.

Mossén Mateu ne té un flariol p'a les beatas que tenen son.

Mossen Mateu ne té un barralet p'a les beatas que tenen set.

Sentida cantar a ma mare i mon tio, Maria i Josepet Castañ.

NOTES CANÇONS DE COSIR

229 En el Folk. de Cat. de J. Amades, núm. 2.214 trobem la següent cançó:
Comparam:

LA MONJA
Ja n'hi ha una monja
a la Seu d'Urgell
toca les campanes,
plorant i rient.
La mare abadessa
n'ha tingut esment:
—De què ploreu, monja?
Per què sospireu?

—Ploro per un jove
que se'n diu Climent
que si no m'hi caso
moriré per ell.

—Moriu-vos, la monja,
ja us enterrarem;
de flors i violes
un ofici d'àngels
us en cantarem;
les tombes són noves,
les estrenarem.

230 Tant aquesta cançoneta com l'anterior es canten amb una tècnica consistent en recitar sencers els quatre primers versos, després es repeteixen el tercer i el quart i se n'afegeix dos més, que es repeteixen i se'n torna afegeir dos més i així fins al final.

XXV

CANÇONS D'ENCANTAMENT

233

Malalties en general.

Santi Birlitis,
Santi Birlatis,
tots los malitis
ja estan curatis.

Sentida a ma jaia Dolores Costa Corbella.

234

Mal de ventre.

Entre mig de la tina
està el senyor
que em cura el mal de ventre
i de torçó.
Valgue'm la Santíssima Trinidat
que el dolor de ventre de (nom)
siga curat aviat,
en honra i glòria
de la Santíssima Trinidat.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

Mal de minoves.

Nostro Senyor i Sant Joan
los dos per un camí van.
Trobén a Martí:
—Martí, que fas astí?
—Astí, que tinc mal de binogues
que no en puc sortir.
—Unta-te-les en oli d'oliva
i te se fonderà com a la saliva.

Sentida a la so Maria Casas.

Desperta't, peu,
que anirem a Sant Portumeu.
Desperta't, cama,
que anirem a Santa Anna.
Desperta't, genoll,
que anirem a Sant Coscorroll/Codony/Coscoll.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

—Astí està ruda?
—Adiós, sancarró de mula!

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

NOTES CANÇONS D'ENCANTAMENT

233 Cançó per a crios, quan se fan qualsevol tipus de mal. (Veure la cançó núm. 22).

234 Veure el Folk. de Cat. de J. Amades, núm. 3.470.

235 Veure el Folk. de Cat., núm. 3.470. Per trencar el mal de minoves, es recitava aquesta oració mentre es passava el dit per la manoquilla fent la senyal de la creu. La paraula binogues és d'ús exclusivament reduït a aquesta cançó i s'identifica amb les angines. Aquesta oració també es diu quan es vol traure les barrugues.

236 Es recita, quan s'adorm el peu; es va fent una creu damunt del peu; després, de la cama, i, al capdavall, al genoll.

237 Es creença general que la ruda fa fugir les bruixes i els embruixaments.

Una vella es va cagar,
adins d'un confessorari;
i el capellà ho va plegar,
pensant-se que era un rosari.

Sentida a la so Ramona la Rora.

Una vella es va petar
a dins d'un confessorari,
i les altres se pensaven
que tocaven al rosari.

Sentida a la família Alcaine.

Jo tinc una figuereta
plantadeta al meu corral,
que tots los anys ne fa figues
i se les mengen los pardals.

Sentida a la so Maria Sisó Achón.

La figa p'a ser madura
ha de tindre tres senyals:
pansida, acribassada,
i mossada del pardal.

Sentida a ma mare Maria Castañ.

CANÇONS IMPROVISADES

Pescatera, punyetera,
que m'has dat lo peix pudent;
si no em tornes la pesseta
lo hi diré a tota la gent / l'Ajuntament.

Sentida a la so Maria Casas.

Una vella no molt vella,
que en tenia nou cent anys
se'n va casar en un de jove,
que en tenia mil i tants.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

Una vella es va petar,
al tronc de una figuera:
totes les figues ballaven,
al so de la petorrera.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

245

Les figues p'a ser bones
han de ser dels Arenals,
que les del Sot sol serveixen
p'al tossino o p'a figalls.

Sentida al so Faure, el Canyissaire.

246

No les portes al Sindicat
que no te les pagaran,
porta-les a Miquerença
que s'estan morint de fam.

Sentida al so Faura, el Camissaire.

247

Sant Pere quan era calvo
no tenia cabellera,
se la hi van menjar les rates
per dormir a la pallera.

De coneixement general.

248

Sant Pere i Santa Anna
van fer un berenar,
tistant-lo, tistant-lo
se'l van acabar.

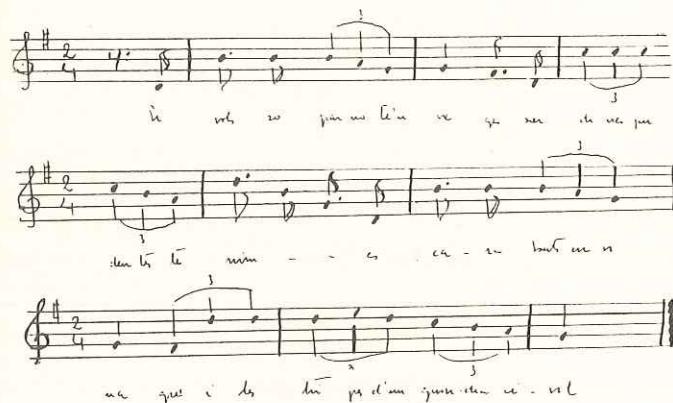
De coneixement general.

249

Juan i la Massota
van fer un berenar,
tistant-lo, tistant-lo
se'l van acabar.

Sentida a la so Francisca Lapeña. Variant de l'anterior.

250

Si vols sopar no te'n vages,
sardines pudentes tenim,
escarabats en vinagre
i les tripes d'un guardia civil.

De coneixement general.

251

Los quatre que van matar
los van matar a la Vallcorna;
lo primer va ser el Corito,
que la hi va manar Alberola.

De coneixament general.

—Què fas, cap de mursol?
Què coneixes si farà sol?
I tú, cap de mostí?
què coneixes si t'ho puc dir?

Sentida a la so Maria Cassas.

Sila, sila, sila, sila,
el que siga tonto que s'espavila;
siga en or o siga en plata,
los diners a la butxaca.

Sentida a la so Salvadora la Gallona.

A la corona d'un frari
va nàixer una tomatera;
les monges que ho van saber,
totes menjaven pa i ceba.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

Vint i cinc dones,
cinquanta popes;
armen un guirigall
de mil punyetes.

Sentida al so Castañ, l'Andalús, probablement calcada del castellà.

Tots som, tots som, tots som,
una colla de borratxos.
Tots som, tots som, tots som,
de l'aiguardent i del rom.

Sentida al so Castañ, l'Andalús.

Si vas a Monistrol,
nap i col;
Si vas a Montserrat,
col i nap.

Sentida a ma iaja. Dolores Costa Corbella.

258

Visca el pa,
visca el vi,
visca la mare
que em va parir.

De coneixement general.

259

Tant si vols com si no vols,
mongetes i caragols.
Tant si et queixes com si no et queixes
caragols i mongetes.

Sentida al so Castañ, l'Andalús.

260

Coscollet,
tempranet,
albergina
i coralet.

Sentida a la so Maria Vidal Vidal.

261

Una noia molt bonica
m'ha tirat un albercoc,
m'ha tocat a la bajoca
i me l'ha refilat un poc.

Sentida al so Mateu Teixidor.

262

Un soldat,
escarramat,
va a la cuina
i xafa un plat:
totes les culpes
li dona al gat.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

263

Una xica em va fer xit!
pensant que me'n giraria;
ella que me'n tira un tronxo
i jo li dic morros de figa.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

264

Quan caga el teu cul, Felipa,
pareix unes castanyoles,
quan més te limpies lo cul
més merda tens per les vores.

Sentida a la família Alcaine.

265

Te la digo, tovanyol!
Por l'amor que te he tenido, balons!
El dia que no te veo, calsonassos!
para mi no sale el sol, bugarrot!

Sentida a ma jaia, Dolores Costa Corbella.

266

A la finestra l'hai vist
que amania un plat d'anciam;
jo que li'n dic "resalada"
...i ella que me'n tira el tronxo.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

267

Una palla en tinc al cul,
mitja a dins, mitja a defora,
la que està a dins se n'enriu
i la que està fora, plora.

Sentida a ma tia Antonieta Castañ.

268

Quan lo pare si que ho sabrà
quina tonyina que et refotrà!
Però sirà teua la culpa, mursol,
perquè has empastifat lo llançol.

Sentida al so Faure, el Canyissaire.

269

A la finestra l'hai vist
assomada en un gorro,
me pensava que era el gat
i era el gos que traïa el morro.

Sentida a la so Maria Casas.

270

Bona entrada ne té Fraga,
per la part de l'Aragó,
bé li podem dar les gràcies
a Don Eugenio Barrón.

Sentida a la so Maria Casas.

271

Mon pare i ma mare
menjaven coqueta,
i a jo no me'n daven
perquè era xiqueta.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

272

Mon pare i ma mare
menjaven capons / codony's
i a jo no me'n daven
perquè era collons

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

273

The musical notation is handwritten in ink on three staves. The first staff starts with a treble clef, a key signature of one sharp, and a common time signature. It consists of six measures of music. Below it, the lyrics are written in Spanish: "A tu me re l'ha not al hor - rone de i lla". The second staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp, and a common time signature. It consists of six measures of music. Below it, the lyrics continue: "not en la gar - ru a l'au re un se mgant la pu". The third staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp, and a common time signature. It consists of four measures of music. Below it, the lyrics end with "not".

A ta mare l'han vist
al barranc de l'Assut,
en les garres a l'aire
ensenyan la puput.

De coneixement general.

274

A ta mare l'han vist
al barranc de Faió,
en les garres a l'aire
i ensenyant lo primentó.

Sentida a ma tia Antonieta Castañ. Variant de l'anterior.

275

Fotem-mos ben farts,
que als que lis devem
pensaran en nosaltros,
mentres no li paguem.

Sentida a la so Salvadorla la Gallona.

276

Lo que ha anat a Barcelona
i no ha anat a Montserrat,
si ruc ha anat,
ruc ha tornat.

Sentida a la so Ramona la Rora.

277

Diu la guatlla:
Què em fas, blat?
Què em fas, guatlla?
Diu lo blat.

Sentida al so Castañ, l'Andalús.

278

The musical notation consists of two staves. The first staff starts with a treble clef, a common time signature, and a key signature of one sharp. The second staff starts with a bass clef, also in common time and one sharp. The lyrics are written below the notes:

Nu~m to queu lo ruc no me l'm mi l'm ngen~l'm h~n~
w~ se tut in~! l'm chue

No em toqueu lo ruc,
no me l'insulteu;
si us tumba una coça,
tot això tindreu.

Sentida a ma mare, Maria Castañ, Maria la Manota.

279

Astí porto unes butxaques,
p'a que me les aplenes de patates;
astí porto uns pantalons
p'a que me'l's aplenes de tarrons.

Sentida al so Faure, el Canyissaire.

280

Una xica guapa i tendra
té bona llanterna i no se li encèn.
Ja estarà ben navegada
lo dia del casament.

Sentida a la so Salvadorla la Gallona.

281

Totes les xiques tenen
al pit dos toronges,
i un poquet més avall
lo niuet de les raboses.

Sentida a la so Salvadorla la Gallona.

282

Oli-oli em damana la monja
que li'n pica la mitja toronja;
oli-oli em torna a demanar,
oli-oli, li'n torna a picar.

Sentida a la so Maria Vidal Vidal.

283

Les xiques, quan són solteres
la canal del cul lis put,
la camisa fa candela
i l'ull del cul, tururut.

Sentida al so Faure, el Canyissaire.

284

Si vas al molí t'adorms,
si portes aigua, galvana;
i si et ficas a pastar,
te cau lo moc i la baba.

Sentida a la so Salvadorla la Gallona.

285

Si veus la muntanya rasa
i la morella escura,
si plou amanta,
aigua segura.

Sentida a la so Salvadorla la Gallona.

286

Per demaití, galvana,
a migdia, calor;
a la tardada, els mosquits:
jo no vull ser llaurador.

Sentida al so Castañ, l'Andalús.

287

Mare meua, que estic mala,
fica'm un ovet al foc,
i l'altre a la paelleta
i el porronet ben a prop.

Sentida a la so Maria Sisó Achón.

288

Lo que té perrots, té diners,
i això si que é veritat:
aqueell que deu i no paga
sempre estarà empenyat.

Sentida a la so Agostina Gallinat.

Ja sé que estàs a l'engorfa
a la sombra d'unes molles;
i encara que tu no em vulgues
ton pare srà mon sogre.

Sentida a la so Salvadoria la Gallona.

Està la diferència
en lo nàixer i el morir,
que naixes despullat
i te'n vas vestit.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

Una xica em vol a jo
jo també la vull a ella,
ella em vol perquè soc mascle
i jo la vull perquè é femella.

Sentida a la so Antònia Alcaine.

Esta nit hai somiat
que passava el riu en canyes,
què poc m'has vingut a veure!
Josepet de les entranyes!

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

Un xicot molt decidit
festejava una modista;
la seguia dia i nit
sense dixar-la de vista.

Sentida al so Faure, el Canyissaire.

La fe-fet a dalt de l'arbre canta al mes de juriol,
i el pagès se'n posa sota perquè no li'n toque el sol.
no li'n to que el sol.

La fe-fet a dalt de l'arbre
canta al mes de juriol,
i el pagès se'n posa sota
perquè no li'n toque el sol.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

295

A la mar que te'n vages
no me se'n dona res;
porta farina i oli
i un sarpat de diners.

Sentida a la família Alcaine.

296

Les cortines del teu quarto
són de palla de mongetes
i p'a coure caragols
..¿dónde estás que no te veo?

Sentida a la família Alcaine.

297

Si vols que et diga qui soc
només cal que me te mires,
me veuràs les espartenyes
de cànim i vetes fines.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

298

Filla meua del meu cor,
en qui et casarà ta mare?
En lo fill de Portumeu
que li'n diuen Tirinari.

Sentida a la so Maria Casas.

299

La bajoca de ta mare
pel carrer ne va dient:
a la nostra Marieta
ja lego la casarem.

Sentida a la so Maria Casas.

300

Ja se que ha dit ta mare
que jo p'a tu sóc molt poc;
anirem a l'arbolera
i li'n tallarem un xop.

Sentida a la so Maria Casas.

301

Ha arribat un barco
carregat de tomates;
també ha arribat
Francisco Butxaques.

Sentida al so Castañ, l'Andalús.

302

Ha arribat un barco,
ple de primentons;
també ha arribat
lo vell de Carlons.

Sentida al so Castañ, l'Andalús.

NOTES CANÇONS IMPROVISADES

- 239, 240, 241, 242, 243 Folk. de Cat., núm. 3.756.
244 Folk. de Cat., núm. 4.538.
251 "Corito i Alberola van ser, respectivament, membre i dirigent de la CNT-FAI, durant la passada Guerra Civil".
266 El quart vers també el tinc testimoniat com "i ella em fot un tronxó al cap".
269 El tercer vers també el tinc recopilat com "pensava que era el meu nouvi".
270 "D. Eugenio Barrón, enginyer, diputat a Corts per la ciutat de Fraga, va ser qui apadrinà la idea de construir un pont de ferro, l'any 1877, sobre el riu Cinca, projecte sense precedents, que no obstant les dificultats que sortiren, es dugué a terme i s'inaugurà l'any 1883. Durant la Guerra Civil del 1936-1939 va ser volat amb dinamita. D. Eugenio Barrón va ser nomenat fill adoptiu i predilecte de la ciutat de Fraga essent-li dedicat el passeig popularment conegut com a Cegonyer que també duia el nom del Plaça de Lleida".
301, 302 Folk. de Cat., núm. 3.866.

XXVI I

CANÇONS DE VETLLADA

303

The musical notation consists of two staves of music. The first staff starts with a treble clef, a common time signature, and a key signature of one sharp. The second staff starts with a bass clef, a common time signature, and a key signature of one sharp. The lyrics are written below the notes:

bi e myor Re um ium ho me uolt gros
bu reu ua se myor ia i uolt le li ue da
re per le ten la le ro - ni quent un o
nun men jin to myri me mi vo se se le da.

Lo senyor Ramon
é un home molt gros,
va per les teulades
rosigant un os.
La seuva senyora
é molt delicada,
no en menja tonyina
ni cosa salada.
Quan se'n va a dormir,
la camisa curta
i el cul eixerit.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

Si tu ve ren ren de tan a
 De bent mis que als bent lo
 meu jan di ret vi pas-se lo meu no no
 que di ri la sent? que di ga lo que mi que
 i un ve als nuns le ret
 que ja ja's tie com tant.

Estava sentadeta
 al meu jardinet,
 va a passar lo meu nòvio
 i em va donar un beset.
 —Dolent, més que dolent!
 Lo què dirà la gent?
 Que diga lo que vulgue
 que jo ja estic content!!

Sentida a ma mare, Maria Castañ, Maria la Manota.

Si que en tinc si que en tinc de piano
 Si que en tinc si que en tinc i me'l guardo.
 Si que en tinc si que en tinc de moixona
 però no en tastaràs tu pas molla.

Sentida a la so Maria Casas.

Si que en tinc si que en tinc de piano,
 Si que en tinc si que en tinc i me'l guardo.
 Si que en tinc si que en tinc de paleta.
 Si que en tinc per a fer la punyeta.

Sentida a la so Maria Casas.

Nu mi mi in in in mi in

mi tanc per la jun men l'an
 ni va
 grà me un re han - zas per què ja m'ha
 gra den molt

No me mates
 los tomates,
 ni tampoc
 los primentons.
 Albergines,
 carabasses,
 perquè a jo
 m'agraden molt.

Sentida a la so Maria Casas.

307

fu up the fun to up the fun you can't
 have it in the room que li'n the room p - ure like
 do na - da fun ad that la fun ad that
 a nu - do na fun vals do na fun vals

158

que may ta bu na
 en re re chi na

Josep Anton, Josep Anton,
 a on tens la dòna?
 —La tinc al llit, la tinc al llit
 que no està bona.
 —Que li'n darem, qu li'n darem
 p'a medecina.
 —Dos ous ferrats, dos ous ferrats
 i una sardina.

De coneixement general.

308

tenu to pu re mu te pu lu in nu lu in
 tenu to pu re mu te u tu in nu lu in

nu the sun is pu re mu te pu lu in nu lu in
 nu the sun is pu re mu te u lu in nu lu in

tenu
 min.

159

Quan lo pare no en té pa,
la canalla en fa ballar.
Quan lo pare no en té vi,
la canalla en fa dormir.

Sentida a ma mare, Maria Castañ, M.^a la Manota.

309

Ton pa se nu ló - nu - Ton pa se nu ló - nu
tu ma re - tu - tu - tu qu ma met pe tu
tu qu ma met pe tu mas de pa tu - tu

Ton pare no té nas (bis)
ta mare é xata.

Ton germanet petit (bis)
nas de patata.

160

XXVIII

CANÇONS DE BALLAR COQUES

310

A la plaça ballen coques,
mare, dixe'm-hi anar,
perquè les ballo molt majes
i me trauran a ballar.

De coneixement general.

311

A la plaça ballen coques
mare, dixe'm-hi anar,
com que soc tan balladora
tots me trauran a ballar.

Sentida al so Francisco Vilar.

312

Qui in ba illo ri qui in ba illo ri la pu

161

Qui la ballarà, qui la ballarà
la primera coca?
Qui la ballarà, qui la ballarà
la xica la Sopa.

Sentida a ma mare Maria Castañ.

NOTES CANÇONS DE BALLAR COQUES

310 En el Folk. de Cat., de J. Amades, trobem aquesta estrofa que inicia un romanç d'anar a la font:

A Sant Joan de Pineda
mare, deixa'm-hi anar;
com que soc tan boniqueta
ballador no em faltarà.

312 "El ball de coques és tradicional a la ciutat de Fraga. Es ballava per Santa Ana i es feia una gran festa. Les balladores portaven coques i el ritme era de jota. Durant molt temps el ball fou oblidat; des de fa uns anys la Rondalla de Fraga, l'ha tret de l'oblit i l'ha tornat a revifar. El ball de coques, per altra banda és ballat per diverses comarques de Catalunya i València.

XIX

CANÇONS D'ONOMASTICA

313

Puja, puja més amunt
a la flor del mullarero
no te'n casaràs, Maria,
en lo fill del Fatxendero.

Sentida a la so Maria Sisó Achón.

314

Angelets del cel
baixen a la terra,
senteix en cantar
a la xuxa Rafela.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

315

Lo so Guiralet
é molt petitet,
compra gallinetes
i algun pollastret.

Sentida a la so Antonia Alcaine.

316

La Rosa, la del Petito,
resava per Valentín,
p'a que tragués bon numero:
i va traure el número cinc.

Sentida a la so Antònia Alcaine.

317

Viva Espanya
i viva Aragón
i viva les cabres
del so Felipón.

Sentida al so Castañ, l'Andalús.

318

A la Maria del Royo
l'i'n vull cantar un cançó,
perqué la hi vull portar
a la punta (de)l mocador.

Sentida a la so Maria Vidal Vidal.

319

Collona, baixa patates,
collona, no en vull baixar,
perqué són massa barates
i les guardo p'a sembrar.

De coneixement general.

320

The musical notation consists of three staves of music. The first staff starts with a treble clef, the second with an alto clef, and the third with a bass clef. Each staff has a key signature of one sharp (F#). The lyrics are written below the notes:

ba Ma m a - - - - - - - -
ba a ga a - - - - - - - -

Pa ma - - - - - - - - - - - -
w a - - - - - - - - - - - -

- - - - - - - - - - - - - - - -

- - - - - - - - - - - - - - - -

La Maria de la Porra
caçadora de granotes,
les agarra per la coa
i les espella per les potes.

Sentida cantar a la so Francisca Lapeña.

321

A ca Manyau no n'hi ha un clau
ni tampoc una tatxeta;
a ca Manyau trobaràs:
dos furons i una escopeta.

Sentida al so Tono.

322

A la torrassa de Dios
estaven les curiosetes;
passa la colla la Tita
i s'ésgarren les faldetes.

Sentida a la so Agostina Gallinat.

323

Pedro "Mientes" collia figues
a ca'l Petit de Nadal,
i Quico Mentires cantava
cantava... i no ho fia mal.

Sentida al so Castañ, l'Andalús.

324

Lo Valent del Cegonyer
té molta parròquia al forn;
no en voldria tindre tanta
p'a (a)nar-se'n a caçar al món.

Sentida a ma jaia Dolores Costa Corbella.

325

Viva el xic de Ca Rondan,
viva el xic de ca l'Alcaine
viva el xic de la Jovera,
i Salvador (el de) les Onardes.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

326

The image shows a handwritten musical score consisting of three staves of music. The music is written in common time with a key signature of one flat. The lyrics are written below each staff in Spanish. The first staff starts with 'tu lim ia te' and ends with 'que'. The second staff starts with 'ra' and ends with 'ment - - -'. The third staff starts with 'blanc i ne que que' and ends with 'la'. The music includes various note values such as eighth and sixteenth notes, and rests.

La Paula tenia un novio
que p'a Nadal li va regalar:
un pollastre blanc i negre
que set pessetes li va costar.

La Paula com n'é manyosa
agarra el pollastre
cul per amunt,
li diu a la seuva sogra:
si vols pollastre, compra-te'n un.

Sentida a la so Maria Casas i so Salvador la Gallona.

327

—Cotòquia, vols vindre a Bobera?
—No, que no en tinc somera.
—Ves al tio que et deixe la egua.
—I si la egua cau?
—Cotòquia, Adéu-siau!

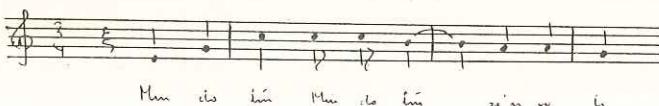
Sentida a la so Salvador la Gallona.

328

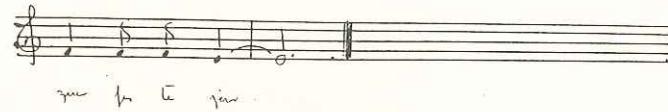
La Manduca en té un reloig
entre mig de dos cuixots
que toca la una,
que toca las dos.

Sentida a la so Salvador la Gallona.

329

168

Mindolín, Mindolín
se'n volia anar
als afores de Lleida
per puguer festejar.

Sentida a Paco Gallinat, Xila.

330

A la Maria del Royo
deu-li palla en una criba,
que es volia casar enguany
i no es casarà en sa vida.

Sentida a la so Salvador la Gallona.

331

La so Pilara del Moro
se'n va a plegar caragols;
se n'enllege les borraines
i les ven als del Revolt.

Sentida al so Faure, el Canyissaire.

332

Lo so Juanet lo de Grau
ja s'anava a tirar al riu,
que en això del Sindicat
està molt pensatiu.

Sentida al so Faure, el Canyissaire.

169

333

"Vallada", com a bon metge, l'alcalde, com abogat, al Sindicat obrer no lis ha eixit al comptat.

Sentida al so Faure, el Canyissaire.

334

La Patalera
lleva arracades;
diu que són d'ella
i les lleva emprades.

Sentida a la família Alcaine.

335

Quatre quintos n'hi ha a Fraga
que no valdran mai p'a re:
Messalles, lo xic de Peris,
Valentín i el Calderer.

Sentida a la familia Alcaine.

336

A handwritten musical score for 'Viva la Vida' by Coldplay. The score consists of two staves. The top staff is in G major, common time, featuring a bass line and a vocal melody. The bottom staff is in A major, common time, featuring a bass line. The lyrics are written below the notes.

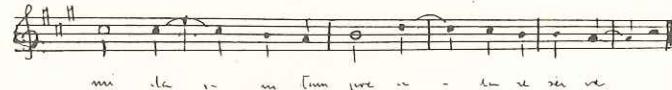
Top Staff (G major, common time):

Bottom Staff (A major, common time):

Lyrics:

Oh Viva la Vida Viva la Vida Viva la Vida
la Bambouye see where our boat is in

170

Oh Valentín, Valentín,
Valentín lo de Bagerga,
que no ha arribat a la mida
ni tampoc a la reserva.

Sentida a ma mare Maria Castañ, M.^a la Manota.

337

La Catxapa té un topí
sense foc lo fa bollir,
sense llenya ni carbó:
la Catxapa en té raó.

Sentida a la família Alcaine.

338

Al sabó, dones!!!
La Catxapa acaça als homes.
Age, dones, al sabó!!
La Catxapa en té raó.

Sentida a la so Maria Vidal Vidal.

339

La Catxapa té un reloig
entre mig de dos cuixots;
toca la una, toca les dos.
La Catxapa té un reloig.

Sentida a la família Alcaine.

171

Lo so Baradet
é molt petitet,
alça la garreta
i es fot un petet.

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

Retrato de Mingo l'Oro

Astí el tenim, alt i fornít,
dret i està molt ben plantat;
hagués fos bon artiller
si hagués anat a soldat.
Lleva gorra de visera
que li tapa tot lo cap
i se la posa molt fonda:
lo pobret està pelat.
Lleva camisa de cànim
i pantalons de cotó,
les espartenyes de vetes
i sempre pareix un senyor.
No ha set mal treballador,
sempre ha estat acomplidor,
a la faena dels homes
mai ha tingut afició.
Se descalça i s'arromanga,
pren lo cante i dentra al riu
tant siga al fort de l'hivern,
com siga al fort de l'estiu.
Va a les coples i al rosari
i a les bodes si el conviden
i como que dòna confits,
les xiques totes lo criden.
A vetllar malalts i als morts va

no va a que li donen re;
si li donen, molt content,
si no li donen, també.
Ball a davant de la gaita
en lo pambeneit al cap
i el pobre està molt content
que sol a ell han convidat.
Lo que t'ha tret estes coples
sap que no t'enfadàràs
perquè é molt amic teu
i é: lo capellà de Borràs.

Sentida a la so Antònia Alcaine.

NOTES CANÇONS D'ONOMASTICA

337 En el Folk. de Cat. de J. Amades, trobem tres corrandes (cançonetes) núm. 1.304-1.305-1.306 que diuen així:

La Bolangera té un topí
que sense foc el fa bollir,
quan el topí bollirà
Bolangera no hi haurà.

...
La Bolangera té un topí
que sense aigua el fa bollir;
sense llenya ni carbó:
La Bolangera té raó.

...
La Bolangera té un topí
que sense aigua el fa bollir,
quan lo topí fa cloc-cloc:
Bolangera el trau del foc.

Probablement la cançoneta fragatina és una adaptació d'aquestes corrandes a un nom de Fraga. Es pot concloure també que, abans, es coneixien lletres que feien referència a la Bolangera. Segurament que també música i dansa. El ball de la Bolangera —com el ball de coques— està molt estès pel domini de la llengua.

Una cosa que, quan dentra,
tiesso i lluent,
i quan ix,
ix mustio i suquent. (Lo primentó)

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

Una senyoreta
va pel mercat,
en calcetes verdes
i el vestit morat. (L'albergina)

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

Endevinalla, endevinalleta,
qui é el que pon a la palleta? (La gallina)

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

Treleret,
meleret,
no té cames
i es té dret. (Lo barral)

Sentida a la so Ramona la Rora.

Entre mig de les roques
cruixen les abellotes. (Los pets)

De coneixement general.

XXX

ENDEVINALLES

342

Les tovalletes de ma jaia
tot ho tapen menos l'aigua. (La neu)

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

343

Dos pares i dos fills
se'n van anar a caçar conills;
ne van caçar nou
i van eixir a tres. (Jaio, fill i net)

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

344

Gita't astí
que t'ho faré,
i, en està fet,
t'eixecaré. (Complir el cante)

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

350

Un corral de vaques rosses
entre el furràs i les fa eixir totes. (Lo forn)

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

351

Marit,
(a)nem-mo'n al llit,
farem lo que vam fer anit.
Entre pelet i pelet
taparem lo foratet. (Los ulls)

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

352

Llarga i grossa la voldria
hasta el cul que m'arribés;
a la casada agrada
i a la fadrina molt més. (La trena)

Sentida a la so Ramona la Rora.

353

Un convent
de monges blanques
pugen i baixen
i es toquen les panxes.
(Les mongetes blanques, al bollir)

Sentida a la so Ramona Soro, Ramona la Rora.

354

Dinguinding està al portal
en venticinc a cavall,
tots lleven capeta roja
menos dinguinding lo gran. (Lo cirerer)

Sentida a ma tia Antonieta Castañ.

355

Un camp ben llaurat
punta de rella no hi ha tocat. (La teulada)

Sentida a la so Salvadorla la Gallona.

maguells,
llanuts,
llanats,
del cap
escornats.

Sentit a ma mare Maria Castañ, M.^a la Manota.

XXXI

EMBARBUSSAMENTS

356

Una ovella
saguella,
maguella,
llanuda,
llanada,
del cap
escornada...
ne va tindre tres corderets
saguells,
maguells,
llanuts,
llanats,
del cap
escornats...
Si no hagués fos la ovella
saguella,
maguella,
llanuda,
llanada,
del cap
escornada
no hagués tingut corders
saguells,

357

Una dona a genollons
anava a collir codonys.
A la punta (de)l condoyer.
va trobar un codonyo podrit:
codonys podrits, podrits codonys,
codonys podrits, podrits codonys...

Sentit a la so Maria Casas.

358

—Què fas, Fèlix!
—Pelo peres.
—Peles peres, Felix?

Sentit a la so Francisca Lapeña.

359

Una post ben arrossegada
arrossegadissa,
con su arrossegadissonet.

Sentit a la so Maria Casas.

Un plat pla
ple de pebre negre està.

Sentit a la so Maria Casas.

Bota perifota,
perifotín de bota;
lo que no diga
bota perifota,
perifotín de bota,
no beurà vi
d'esta perifota bota.

Sentit a la so Maria Casas.

Setze jutges
d'un jutjat,
mengen fetge
d'un penjat.

De coneixement general.

NOTES DE L'EMBARBUSAMENT

357 La cançóneta núm. 91, classificada com a de Carnistoltes, també pot ser considerada com un embarbussament.

PERSONES QUE HAN COLLABORAT EN LA TRANSMISIÓ ORAL

Cançons: 1, 2, 3, 5, 17, 18, 19, 26, 27, 28, 29, 32, 38, 40, 41, 46, 48, 55, 56, 57, 58, 63, 68, 72, 80, 89, 97, 101, 104, 108, 121, 122, 128, 133, 134, 137, 156, 162, 190, 205, 219, 228, 244, 278, 304, 308, 312, 336, 356, cantades per ma mare, M.ª Castañ, M.^a la Manota.

4, 220 cantada per So Salvadoret Ríos.

6, 8, 13, 16, 21, 31, 34, 35, 39, 43, 44, 59, 65, 76, 84, 88, 90, 100, 102, 112, 117, 130, 131, 132, 140, 145, 148, 159, 180, 198, 203, 206, 212, 214, 223, 228, 229, 231, 234, 236, 239, 240, 241, 254, 262, 266, 271, 276, 290, 292, 294, 297, 303, 314, 325, 240, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 350, 351, 352, 353, cantades per So Ramona Soro, Ramona la Rora.

9, 12, 110, 147, 153, 200, 243, 287, 313, cantades per So M.ª Sosó Anchón.

10, 135, cantades per So Salvador Arellano, lo so Penoso.

11, 30, 36, 45, 53, 54, 62, 82, 83, 93, 109, 120, 123, 124, 126, 127, 141, 142, 154, 157, 177, 210, 215, 221, 230, 235, 238, 252, 269, 270, 298, 299, 300, 305, 306, 326, 357, 359, 360, 361, cantades per So M.ª Casas.

14, 23, 24, 25, 47, 60, 61, 64, 69, 77, 78, 79, 105, 111, 113, 118, 119, 167, 168, 174, 181, 182, 183, 186, 189, 192, 196, 226, 247, 250, 251, 258, 273, 307, 310, 319, 349, 362, de coneixement general.

22, 233, 257, 265, 324, cantades per ma iaia, Dolores Costa Corbella.

33, 66, 67, 70, 74, 75, 87, 151, 152, 158, 171, 253, 275, 280, 281, 284, 285, 289, 327, 328, 330, 355, cantades per So Salvadora la Gallona.

49, 139, 187, 267, 274, 354, cantades per ma tia, Antonieta Castañ.

42, 85, 106, 116, 125, 149, 163, 179, 204, 207, 208, 245, 246, 248, 268, 279, 283, 293, 331, 332, 333, cantades per So Faure el Canyissaire.

51, 98, 129, 288, 322, cantades per So Agustina Gallinat.

91, 150, 164, 165, 166, 184, 197, 225, 255, 256, 259, 277, 286, 301, 302, 317, 323, cantades per So Castañ, L'Andalús.

- 95, 96, cantades per So Portumeu lo Menaixo.
- 103, cantada pel So Sumo.
- 136, cantada pel So Rosso.
- 143, cantada pel So Navarro.
- 146, 242, 264, 295, 296, 334, 335, 337, 339, cantades per la família Alcaine.
- 160, 185, 188, 249, 320, 358, cantades per So Francisca Lapeña.
- 161, cantada per So Sebastià Orús.
- 170, 176, 315, 316, 341, cantades per So Antonio Alcaine.
- 173, cantada pel So Achon.
- 191, 202, cantades per Francisco Aribau, Périco.
- 194, recollida a Fraga l'any 1987 per Cels Gomis (B.E. de Cat.).
- 216, cantada per So Francisco Cabòs.
- 227, cantada per Ramon Pi, de Fraga (1930) segons el Folk. de Cat., pàg. 652, núm. 3.012.
- 261, cantada per So Mateu Teixidor.
- 311, cantada per So Francisco Vilar.
- 321, cantada per So Tono.
- 329, cantada per Paco Gallinat, Xila.